

Financieel jaarverslag verzekeringsbranche

2024

VERBOND VAN VERZEKERAARS

Voorwoord

Voor u ligt het Financieel jaarverslag met daarin de belangrijkste resultaten van de verzekeringsbranche (Schade, Inkomen en Leven) over 2024. Een verslag dat inzicht en duiding geeft bij de belangrijkste ontwikkelingen in de financiële kengetallen van de sector vanuit de maatschappelijke rol van de sector. Het verslag leidt u via de wereldeconomie naar de situatie in Nederland en de verzekeringsmarkt. Het verslag is opgesteld door het Data Analytics Centre van het Verbond van Verzekeraars.

Ook in 2024 hebben verzekeraars mensen en bedrijven op gang geholpen en gehouden. Naast het snel en effectief helpen van klanten via preventie en (duurzame) schadeafhandeling kijken zij ook naar de lange termijn, zodat zij een betrouwbare partner blijven, ook in het geval van nieuwe (klimaat)risico's. Hiervoor is een solide bedrijfsvoering noodzakelijk. De inflatie is na een enorme daling in 2023 verder gedaald in 2024, maar nog altijd bovengemiddeld en boven centrale-bank-doelstellingen. De solvabiliteit van verzekeraars bleef op een goed niveau.

Verzekeraars kregen vanaf 2024 ook te maken met de gevolgen van grote wetswijzigingen waaronder die op het gebied van het nieuwe pensioenstelsel (Wet toekomst pensioenen). Deze zijn inmiddels onder handen.

De leden van het Verbond hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het tot stand brengen van dit verslag, in het bijzonder:

- Louis Andriese (commissie Data Analytics, Nationale-Nederlanden)
- Patrick Hennen (commissie Data Analytics, De Goudse)
- Maarten Kramer (commissie Data Analytics, a.s.r.)
- Spencer Stots (commissie Data Analytics, Athora Netherlands)
- Sander Vink (commissie Data Analytics, Achmea)
- diverse materiedeskundigen van verzekeraars Achmea, a.s.r., Athora Netherlands en Nationale-Nederlanden.

Ik hoop dat dit jaarverslag in uw informatiebehoefte voorziet.

Harold Herbert, directeur

Inhoud

Voorwoord	1
Samenvatting	3
Summary	4
1 Inleiding	5
1.1 Verantwoording	5
1.2 Representativiteit	5
1.3 Premievolume Nederlandse verzekeringsmarkt	5
1.4 Wijziging verslagleggingsregels (IFRS17)	6
1.5 Leeswijzer	6
2 Economische ontwikkelingen	7
2.1 De wereldeconomie	7
2.2 De Nederlandse economie	8
2.3 Beleggingen	10
2.4 De verzekeringsmarkt in 2024	12
3 Schadeverzekeringen	15
3.1 Algemeen	15
3.2 Herverzekering	16
3.3 Motor	16
3.4 Brand	19
3.5 Transport	23
3.6 Aansprakelijkheid	23
3.7 Rechtsbijstand	24
3.8 Reis	24
4 Inkomensverzekeringen	25
4.1 Algemeen	25
4.2 Inkomen	25
5 Levensverzekeringen	29
5.1 Algemeen	29
5.2 Individueel	31
5.3 Collectief (werknemerspensioen)	32
6 Afsluitend	36
Belangrijkste ontwikkelingen samengevat	36
Verklaring begrippen	37

Samenvatting

Internationale sociale, ecologische, politieke en technologische ontwikkelingen hebben gevolgen voor risico's en financiële markten, en zijn daarmee direct van invloed op de verzekeringssector. Geopolitiek gezien stond 2024 nog altijd in het teken van de oorlog in Oekraïne, een groot conflict in Gaza en de verkiezingen in de VS. In Nederland hadden we te maken met aanhoudende krapte op zowel de arbeids- als woningmarkt en de impact van vergrijzing, elk met hun eigen invloed op de verzekeringsbranche. Na de piek in 2022 daalde het ziekteverzuim in de jaren erna gestaag, maar het is nog altijd hoger dan in de pré-coronajaren. De 10-jaarsrente steeg licht naar tussen 2,5 en 3 procent en aandelenkoersen stegen met meer dan 10 procent. Er was beperkte economische groei, de inflatie daalde iets, het aantal werklozen nam toe en het aantal vacatures bleef hoog. Met name de aanhoudende inflatie leidde tot premieverhogingen. Deze bleven relatief beperkt door onder andere concurrentiedruk en kostenbeheersing. De resultaten van verzekeraars zijn in het algemeen positief. Een uitzondering vormen de algemene aansprakelijkheidsverzekeringen en de Motor-WA-tekening. Hoewel de resultaten stegen, bleven deze negatief.

Schadeverzekeringen

Jaarlijks helpen schadeverzekeraars klanten bij gemiddeld zo'n 100 duizend branden, 300 duizend waterschades en een miljoen schades aan voertuigen. De trend van extreme weergebeurtenissen zet ook in 2024 door met negen keer code oranje, vier stormen die een eigen naam kregen en zware onweersbuien. Deze hebben in 2024 in Nederland niet tot grote extra schades geleid, maar grote klimaatschades in het buitenland werken wel via de herverzekeringspremies door in de Nederlandse cijfers. De verkeersintensiteit bleef stijgen, wat bijdroeg aan het nog altijd negatieve resultaat van Motorrijtuigen. De algehele schadelast blijft toenemen door grotere risico's en meer en duurdere techniek. Verzekeraars zetten steeds meer in op duurzaam schadeherstel voor het milieu en om kosten te beheersen. Ook hebben zij m.b.t. milieu te maken met nieuwe rapportageverplichtingen zoals CSRD en PCAF. Het premievolume neemt toe, de resultaatontwikkeling verschilt per branche.

Inkomensverzekeringen

Op het gebied van Inkomensverzekeringen helpen verzekeraars in 2024 meer dan 100 duizend klanten aan vervangend inkomen bij ziekte en arbeidsongeschiktheid en aan ondersteuning bij duurzame re-integratie. Het aantal WIA-aanvragen nam wederom fors toe (+12 procent) en UWV verwacht dat het aantal uitkeringen ook toeneemt. De groei is toe te schrijven aan corona-gerelateerde en psychische klachten. De omzet bij Inkomen stijgt in lijn met de inflatiegerelateerde loonstijgingen en het technisch resultaat daalt. Door de hogere beleggingsopbrengsten is het resultaat na rente licht positief.

Levensverzekeringen

De omzet van levensverzekeraars stijgt in 2024, vooral door koopsompremies bij Collectief. Dit is grotendeels het gevolg van buy-outs, waarbij regelingen van pensioenfondsen bij verzekeraars worden ondergebracht. Deze markt werd in eerdere jaren geremd in afwachting van de komst van de Wtp, maar kwam in 2024 weer op gang. De omzet van pensioenverzekeraars wordt in belangrijke mate via PPI's gegenereerd, maar dat deel valt buiten deze rapportage omdat het strikt genomen geen verzekeringspremie betreft. In de levenportefeuille is sprake van aflopende polissen, maar ook van nieuwe productie in een concurrerende markt. Door de inwerkingtreding van IFRS17 zijn vergelijkbare cijfers over beleggingsopbrengsten en resultaat niet beschikbaar, maar het totaal van de verzekeraars uit beide rapportagestandaarden laten een positief netto resultaat zien.

Tabel 1 Resultaat verzekeringsbranche 2024

	Premievolume ¹		Netto com- bined ratio ²	Resultaat ²				
	2024			2020	2021	2022	2023	2024
	€ mrd	% groei vs '23		% verdiende premie				
Totaal Schade	18,1	+6	96	9	9	5	6	6
• Motor	6,9	+7	105	7	6	1	-2	-1
• Brand	6,2	+6	84	14	14	10	14	14
• Transport	0,9	+2	81	15	16	4	15	18
• Overige	4,1	+7	102	3	6	6	6	4
Totaal Inkomen	4,9	+5	101	0	8	4	8	3
Totaal Leven	14,6	+10	n.v.t.	21	23	-6	n.v.t.	n.v.t.
Totaal verzekeraars	37,6	+7	n.v.t.	5	5	0	n.v.t.	n.v.t.
PPI (periodieke premie)	3,7	+8	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

¹ Premievolume (bruto verdiende premie) van de (in)directe binnenlandse tekening en de directe buitenlandse tekening.

² Netto combined ratio is schade + kosten als procenten van de premie. Technisch resultaat is na rente en na herverzekering, maar voor afdracht van vennootschapsbelasting, uitgedrukt in een percentage van de bruto verdiende premie.

Summary

International social, ecological, political and technological developments affect risks and financial markets, and are thus directly influencing the insurance sector. Geopolitically, 2024 was still marked by the war in Ukraine, a major conflict in Gaza and the elections in the US. In the Netherlands we faced persistent tightness on both the labor and housing markets and the impact of aging, each with its own influence on the insurance sector. After peaking in 2022, sickness absence steadily declined in the subsequent years, but remains higher than in the pre-corona years. The 10-year interest rate increased slightly to between 2.5 and 3 percent and stock market prices rose by more than 10 percent. There was limited economic growth, inflation declined slightly, the number of unemployed increased and the number of vacancies remained high. In particular, persistent inflation led to premium increases. These remained relatively limited due to competitive pressure and cost control. The results of insurers are generally positive. An exception is general liability insurance and the Motor third-party liability policy. Although the results increased, they remained negative.

Property & casualty insurance

Property and Casualty insurers assist clients each year with approximately 100,000 fires, 300,000 cases of water damage and one million damages to vehicles. The trend of extreme weather events also continued in 2024 with nine orange codes, four storms that were given individual names and heavy thunderstorms. These did not lead to large extra damages in the Netherlands in 2024, but large damages in foreign countries do have impact on Dutch figures by reinsurance premiums. The traffic intensity continued to increase, contributing to the still negative result of motor vehicles. The overall claims burden continues to increase due to larger risks and more and expensive technology. Insurers are increasingly focusing on sustainable damage repair for the environment and cost control. They also have to deal with additional new reporting obligations regarding the environment such as CSRD and PCAF. The premium volume increases and the result within the branches develops differently.

Income insurance

In the field of Income insurance, insurers in 2024 help more than 100 thousand clients with replacement income in case of illness and disability and with support for sustainable reintegration. The number of WIA applications increased sharply again (+12 percent) and UWV expects that the number of benefits will also increase. The growth is attributable to corona-related and psychological complaints. Revenue in Income rises in line with the inflation-related wage increases and the technical result declines. Due to higher investment returns, the result after interest is slightly positive.

Life insurance

The revenue of life insurers increases in 2024, mainly due to single premium policies in Group insurance. This is largely the result of buy-outs, where arrangements from pension funds are transferred to insurers. This market was hindered in previous years in anticipation of the introduction of the Wtp, but resumed in 2024. The revenue of pension insurers is largely generated via PPIs, but this part remains outside this report because strictly speaking it is not an insurance premium. In the life portfolio there are expiring policies, but also new production in a competitive market. Due to the implementation of IFRS17, purely comparable figures on investment income and results are not available, but the total of the insurers from both reporting standards show a positive net result.

Table 1 Results insurance sector 2024

	Premium volume ¹		Net com- bined ratio ²	Result ²				
	2024			2020	2021	2022	2023	2024
	€ bn	% growth vs '23		% earned premiums				
Total P&C	18.1	+6	96	9	9	5	6	6
• Motor vehicles	6.9	+7	105	7	6	1	-2	-1
• Property	6.2	+6	84	14	14	10	14	14
• Marine Aviation Transp.	0.9	+2	81	15	16	4	15	18
• Other	4.1	+7	102	3	6	6	6	4
Total Income	4.9	+5	101	0	8	4	8	3
Total Life	14.6	+10	n.a.	21	23	-6	n.a.	n.a.
Total insurers	37.6	+7	n.a.	5	5	0	n.a.	n.a.
PPI (premiums)	3.7	+8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

¹ The premium volume (gross earned premiums) of the (in)direct domestic turnover and direct foreign turnover.

² Net combined ratio reflects benefits + costs as a part of premiums. Technical result is after interest and after reinsurance, but before the deduction of corporation tax, expressed as a percentage of the gross earned premiums.

1 Inleiding

1.1 Verantwoording

Dit jaarverslag bevat een terugblik op de financiële ontwikkelingen in de Nederlandse verzekeringsbranche over het jaar 2024. Het is opgesteld door het Data Analytics Centre (DAC), de data-analyse- en onderzoeksafdeling van het Verbond van Verzekeraars. Het verslag heeft primair tot doel om stakeholders een goed beeld te geven van de stand van zaken en de belangrijkste ontwikkelingen in de sector om zo bij te dragen aan verdere versterking van de dialoog tussen de sector en de samenleving.

Resultaten worden veelal uitgedrukt in een percentage van de bruto verdiende premie. Alle premiebedragen zijn exclusief assurantiebelasting. De hier gepresenteerde resultaten zijn de zogenaamde technische resultaten inclusief herverzekering, maar vóór afdracht van vennootschapsbelasting. De berekeningen zijn gebaseerd op een panel van verzekeraars, waarbij alle uitkomsten zijn opgeschaald naar de omvang van de gehele Nederlandse verzekeringsbranche. Vanwege de omvang van het panel is de opschaling betrouwbaar genoeg om uitspraken over de gehele markt te kunnen doen.

De genoemde cijfers in dit jaarverslag over voorgaande jaren kunnen op bepaalde punten afwijken van de cijfers zoals vermeld in eerdere jaarverslagen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn bijstellingen op oude jaren, veranderingen in panelsamenstelling en gewijzigde verslagleggingsregels. De gepresenteerde cijfers zijn afkomstig van het DAC, tenzij anders vermeld.

1.2 Representativiteit

De financiële gegevens van schadeverzekeraars zijn gebaseerd op 87 procent van de Nederlandse verzekeringsmarkt, gemeten naar premievolume. De resultaten zijn afkomstig van de statistiek Financiële jaarcijfers Schade & Inkomen, waarvoor het DAC jaarlijks schadeverzekeraars enquêteert, die in Nederland werkzaam zijn. De resultaten in het hoofdstuk Schadeverzekeringen hebben betrekking op alle schadeverzekeringen (exclusief Zorg en Inkomen), namelijk verzekeringen voor motorrijtuigen, brand, transport, aansprakelijkheid, rechtsbijstand en reis.

De cijfers van inkomensverzekeraars komen uit de statistiek Financiële jaarcijfers Schade & Inkomen van het DAC en zijn gebaseerd op 96 procent van de markt, gemeten naar premievolume.

De financiële gegevens over levensverzekeraars zijn gebaseerd op 95 procent van de Nederlandse verzekeringsmarkt, gemeten naar premievolume. De resultaten zijn afkomstig van de statistiek Financiële jaarcijfers Leven, waarvoor het DAC jaarlijks levensverzekeraars die in Nederland werkzaam zijn enquêteert.

1.3 Premievolume Nederlandse verzekeringsmarkt

De verzekeringscijfers in dit verslag betreffen verzekeraars die actief zijn in Nederland, dus niet alleen de verzekeraars die onder toezicht staan van DNB.

De premievolumes voor de Nederlandse markt zijn vastgesteld op basis van jaarverslagen van verzekeraars, gegevens uit de twee DAC-statistieken Financiële jaarcijfers Schade & Inkomen en Financiële jaarcijfers Leven, Solvency Financial Condition Reports en de openbare staten van DNB. De markt cijfers over het premievolume voor de Nederlandse markt vormen daarmee voor verzekeraars een zeer goede basis om hun marktaandeel binnen Nederland vast te kunnen stellen.

1.4 Wijziging verslagleggingsregels (IFRS17)

Verzekeraars rapporteerden doorgaans op basis van BW of IFRS4/9. Vanaf 2023 moeten beursgenoteerde verzekeraars aan toezichthouder DNB hun jaarrekening rapporteren op basis van IFRS17. Dat heeft grote gevolgen voor het opstellen van de winst- en verliesrekening. Deze bevat nu onder andere jaarlagen en andere varianten van resultaatonderdelen, zoals het ‘verzekeringsdienstenresultaat’ waar bijvoorbeeld de bruto geboekte premie en mutatie technische voorziening niet meer apart zichtbaar zijn. Verzekeraars die onder IFRS17 moeten rapporteren, hebben informatiestraten daarop aangepast waardoor niet alle informatie meer beschikbaar is. Dit leidt ertoe dat resultaten onder het oude en nieuwe regime niet goed meer vergelijkbaar zijn en er dus ook sprake is van twee groepen ‘verslagverzekeraars’.

Voor dit jaarverslag is gezocht naar de best mogelijke oplossing op basis van gegevens die wel beschikbaar zijn. Voor schade- en inkomensverzekeraars was het vaak nog mogelijk om de belangrijkste resultaatonderdelen (premie, schade, kosten, beleggingsopbrengsten) op te leveren.

Voor levensverzekeraars die te maken hebben met IFRS17 was dat helaas niet altijd goed mogelijk. Er is getracht zoveel mogelijk nieuwe cijfers te tonen op basis van de oude indeling, maar helaas kon het DAC daar bijvoorbeeld geen (eenduidig) Resultaat technische rekening uit afleiden. Dat is ook de reden dat bijvoorbeeld in tabel 1 vanaf boekjaar 2023 geen totaalresultaat meer wordt getoond. Voor de sector Leven is nog wel vergelijkbare informatie over premies, schaden en kosten beschikbaar en wordt de resultaatontwikkeling van zowel de IFRS17- als de overige verzekeraars kort beschreven.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 gaat kort in op algemene economische ontwikkelingen die mede van invloed zijn op de resultaten van de verzekeringsbranche. Daarna wordt in hoofdstuk 3 het resultaat van de diverse schadeverzekeringen toegelicht, waarbij ook wordt stilgestaan bij de impact van herverzekering. Hoofdstuk 4 bevat een toelichting op de markt van inkomensverzekeringen. In hoofdstuk 5 wordt verslag gedaan van de financiële ontwikkelingen op de markt voor levensverzekeringen, met aandacht voor de ontwikkeling van het premievolume, het resultaat en ontwikkelingen in die sector. Het verslag eindigt met een afsluiting, een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen en een verklarende lijst van begrippen. Waar het woord ‘corona’ staat vermeld, wordt COVID-19 bedoeld.

Resultaat na rente betekent inclusief de toegerekende opbrengsten uit beleggingen; vóór rente is exclusief.

2 Economische ontwikkelingen³

Internationale sociale, ecologische, politieke en technologische ontwikkelingen hebben gevolgen voor risico's en financiële markten, en zijn daarmee direct van invloed op de verzekeringssector. Dit hoofdstuk beschrijft de ontwikkelingen van de grootste economieën ter wereld en eindigt met de situatie van de verzekeringsmarkt in Nederland.

2.1 De wereldeconomie

Aan het rijtje factoren die de groei van de economie onzeker maken, maar vermoedelijk een drukkend effect hebben, kan dit jaar de dreigende handelsoorlog met de Verenigde Staten worden toegevoegd. Tezamen met de oorlog in Oekraïne en de crisis in het Midden-Oosten maakt dit de economische situatie zowel onzeker als instabiel. Niettemin groeide de wereldeconomie in 2024 met 3,2 procent en verwacht het Centraal Planbureau (CPB) dezelfde groei in 2025, waarna de groei licht daalt tot 3,0 procent in 2026 en 2,8 procent in 2027. Of dit echt wordt gerealiseerd is natuurlijk de vraag, want de diverse crises, oorlogen en onvoorspelbaarheid van het beleid van de Verenigde Staten kan deze ontwikkeling fors drukken.

De economische groei van de Verenigde Staten (VS) kwam over 2024 uit op 2,8 procent, wat iets lager is dan de groei van het jaar ervoor (2,9 procent). Dat de groei min of meer op peil bleef was voornamelijk het gevolg van gestegen consumptie en overheidsuitgaven. De investeringen staan onder druk vanwege de onvoorspelbaarheid van het overheidsbeleid. Tezamen met onder meer bezuinigingen op overheidsuitgaven en wisselende importtarieven leidt dit ertoe dat voor de komende jaren een lagere economische groei wordt verwacht, die zelfs onder de 2 procent uit kan komen.

Azië blijft het in economisch opzicht relatief goed doen, met een groei die hoger ligt dan die van de wereldeconomie. Veel landen profiteren van een grote hoeveelheid relatief goedkope arbeidskrachten, maar ook hier spelen vooral veel politieke factoren die de groei negatief beïnvloeden. In China is de tijd van dubbele groeicijfers al weer lang geleden, maar de groei blijft rond de 5 procent, wat fors bovengemiddeld is. Deze groei is vooral afkomstig van sterke export, terwijl de binnenlandse consumptie achterblijft. Door de importtarieven van de Verenigde Staten zijn de vooruitzichten voor China onzeker. In India is sprake van een forse stijging van de binnenlandse consumptie. Tezamen met aantrekkende investeringen leidt dit tot een groei die nog hoger is dan die van China en in 2025 naar verwachting oploopt tot 6,6 procent. Japan had in 2025 een tegenvallende economische ontwikkeling en ontsnapte met een groei van 0,1 procent maar net aan een krimp. Dit was grotendeels een gevolg van natuurrampen, een waardeverlies van de Yen en onzekerheid op de wereldhandelsmarkt. Voor de komende jaren wordt verwacht dat de groei weer aan gaat trekken tot rond de 1 procent.

Het Eurogebied liet na een tegenvallende groei van 0,4 procent in 2023 een lichte stijging zien tot 0,9 procent in 2024. De energiecrisis, een relatief laag consumentenvertrouwen en tegenvallende investeringen zorgen ervoor dat de groei wereldwijd gezien laag blijft. Vooral Duitsland heeft te maken met economische malaise en er wordt zelfs gesproken over stagflatie. Zowel in 2023 als in 2024 bleef de economische ontwikkeling steken rond het nulpunt. Italië, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk deden het iets beter, met een groei die net iets onder de 1 procent bleef steken. Spanje was een uitzondering op deze ontwikkeling en deed het relatief goed, met een groei van 3,2 procent in 2024. De factoren die hieraan bijdragen zijn de export en toerisme.

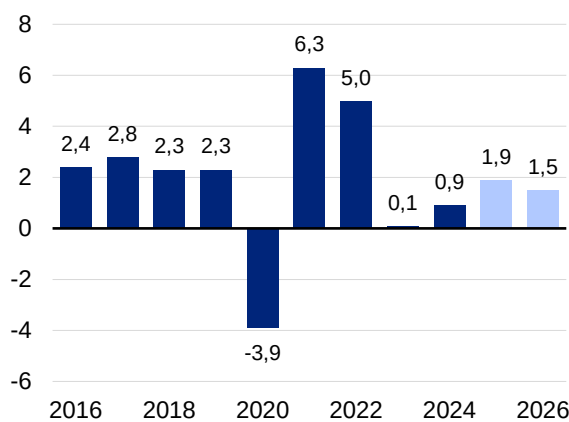
³ De tekst in dit hoofdstuk is grotendeels gebaseerd op het [Centraal Economisch Plan 2025](#) van het CPB en publicaties van onder andere de [OECD](#) en de [Wereldbank](#).

2.2 De Nederlandse economie

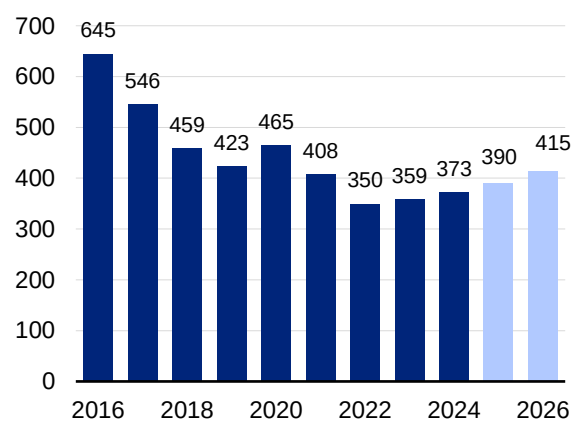
In Nederland bleef de economische groei in 2024 net onder de 1 procent steken. Dit is beter dan de groei van 2023, die nauwelijks boven de nul uitkwam, maar wereldwijd gezien ondergemiddeld. De voornaamste oorzaken van de relatief lage groei hangen met elkaar samen, zoals de inflatie en de gestegen energieprijzen. Omdat de Nederlandse huishoudens desondanks meer uitgeven en ook de overheidsuitgaven stijgen, verwacht het CPB dat de groei in 2025 aantrekt tot bijna 2 procent, waarna een stabilisatie op een iets lager niveau plaatsvindt in de jaren daarna. Omdat de Nederlandse export vooral gericht is op Europa en slechts voor een klein deel op de Verenigde Staten, zullen de gevolgen van de gestegen importtarieven naar verwachting meevallen voor de Nederlandse economie.

De werkloosheid liep in 2024 verder op tot 373 duizend personen, tegen 359 duizend in 2023, maar is hiermee in vergelijking met de jaren daarvoor nog steeds relatief laag. Voor 2025 en 2026 verwacht het CPB dat het aantal werklozen weer oploopt, tot respectievelijk 390 duizend en 415 duizend personen.

Figuur 1 Volumemutaties BBP t.o.v. het jaar ervoor (%) (bron: CBS/CPB)

Figuur 2 Werkloze beroepsbevolking (dzt) (bron: CBS/CPB)

Arbeidsmarkt

Het afgelopen decennium is het aantal openstaande vacatures enorm toegenomen. In het begin van het eerste coronajaar 2020 was nog duidelijk een dip zichtbaar, maar daarna is een enorme stijging ingezet. In het tweede kwartaal van 2022 was het aantal op zijn hoogst met 464 duizend vacatures. Sindsdien is het aantal vacatures met 13 procent gedaald, maar is het nog altijd hoger dan het aantal werklozen. Het hoge aantal vacatures betekent dat er meer werk is dan kan worden uitgevoerd. Dit heeft ook zijn weerslag op de verzekeringssector, waardoor de kans bestaat dat herstelopdrachten langer uitstaan en prijzen stijgen, wat ook invloed zal hebben op de schadelast van verzekeraars. Daarnaast kan de omzet in arbeidsvoorwaardelijke producten als pensioenregelingen en collectieve arbeidsongeschiktheidsverzekeringen toenemen, maar dat geldt ook voor het risico op ziekte en arbeidsongeschiktheid.

Figuur 3 Aantal openstaande vacatures ultimo kwartaal (duizend), bron CBS

De inflatie (HICP) steeg in 2022 tot een recordhoogte van 11,6 procent, vanwege de gestegen energieprijzen en de doorwerking daarvan op de economie, maar inmiddels is de daling ingezet. In 2024 kwam de inflatie uit op 3,2 procent en de verwachting is dat deze daling de komende twee jaar doorzet, tot 3,0 procent in 2025 en 2,4 procent in 2026. Ook deze verwachtingen zijn uiteraard onderhevig aan de eerder genoemde onzekerheden. In de volgende box is opgenomen wat dat betekent voor verzekeringen.

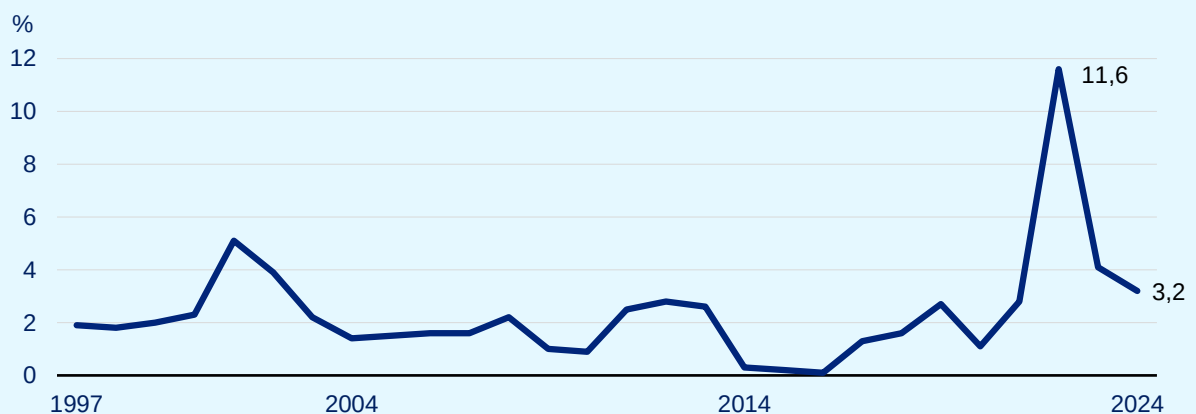
Inflatie

Inflatie betekent een toename van alle prijzen, dus niet alleen van individuele producten. Hoewel de huidige inflatie duidelijk komt door de stijging van de prijs van enkele producten, gas en elektriciteit, werken deze prijsstijgingen direct door in de hele economie. Omdat de industrie en voedselproducenten veel energie verbruiken, worden zij geconfronteerd met sterk toegenomen kosten. Dit compenseren zij door zelf ook hogere prijzen te rekenen. Al deze prijsstijgingen samen hebben eenzelfde effect op de dienstensector, waardoor uiteindelijk alle prijzen toenemen. Afhankelijk van het type product kan dat ook gelden voor de prijzen van verzekeringen. Stijging van kosten van bijvoorbeeld reparatie of vervanging leidt doorgaans, met enige vertraging, ook tot aanpassingen in de premies.

Het prolongatiemoment van veel particuliere schade- en inkomensverzekeringen is vaak gelijk aan de ingangsdatum en dat kan dus elke dag van het jaar zijn. Daarnaast is vaak sprake van premiebetaling per maand. Het inflatoire deel van een eventuele premieverhoging uit 2023 kan dan ook verspreid over de jaren 2023 en 2024 worden geboekt en ook als zodanig in de jaarcijfers terecht komen.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) meet de inflatie met behulp van de jaarlijkse verandering van consumentenprijzen. Hiervoor berekent het CBS al lange tijd de Consumentenprijsindex (CPI). Om de ontwikkelingen van de Europese landen beter met elkaar te kunnen vergelijken, is het CBS in 1996 overgegaan op een iets andere berekening, namelijk de Geharmoniseerde Index van Consumentenprijzen (HICP).

Figuur 4 Inflatie volgens HICP (jaarmutatatie), bron CBS

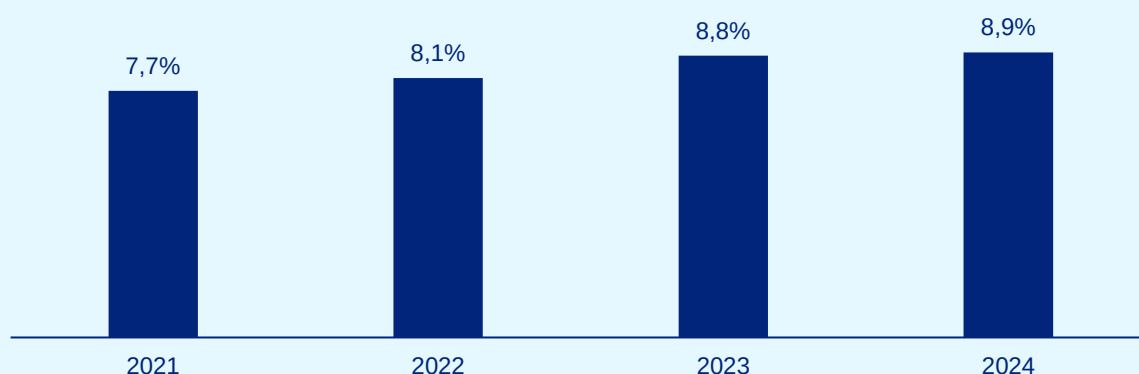
De inflatie was sinds 1973 nog niet zo hoog als in 2022. De verwachting van dat jaar, dat de inflatie ook weer snel zou dalen, is uitgekomen, onder andere door de daling van de energieprijzen en de gestegen rente. Het inflatieniveau is nog wel steeds hoog.

Door het inzetten van onder andere kostenreductie en preventie beperken verzekeraars premiestijgingen. In de volgende box worden maatschappelijke gevolgen en hulpverlening benoemd.

Meer huishoudens met schuld en initiatieven door verzekeraars

Uit cijfers van het CBS blijkt dat het aantal huishoudens met een geregistreerde schuld is gegroeid. Op 1 januari 2024 telt het CBS 748 duizend huishoudens met een geregistreerde problematische schuld. Dat is een groei van 21 procent ten opzichte van drie jaar geleden, toen 618 duizend huishoudens een problematische schuld hadden. Uitgedrukt in aandelen stijgt het aandeel huishoudens met problematische schulden van 7,7 procent in 2021 naar 8,9 procent in januari 2024.

Figuur 5 Ontwikkeling geregistreerde problematische schulden in januari (bron: CBS)

Om mensen te helpen met het voorkomen of terugdringen van schulden heeft het Verbond van Verzekeraars meerdere initiatieven genomen. Zo is een partnerschap aangegaan met de [Nederlandse Schuldhulproute](#), is er een [Protocol bij betalingsachterstanden](#) en een [modelconvenant](#). Daarin wordt geregeld dat mensen die met succes een schuldhulptraject hebben doorlopen, niet worden afgewezen omdat ze ooit geroyeerd zijn geweest wegens wanbetaling (schone lei). Dat laatste geldt ook voor mensen die gedupeerde zijn in de toeslagenaffaire.

2.3 Beleggingen

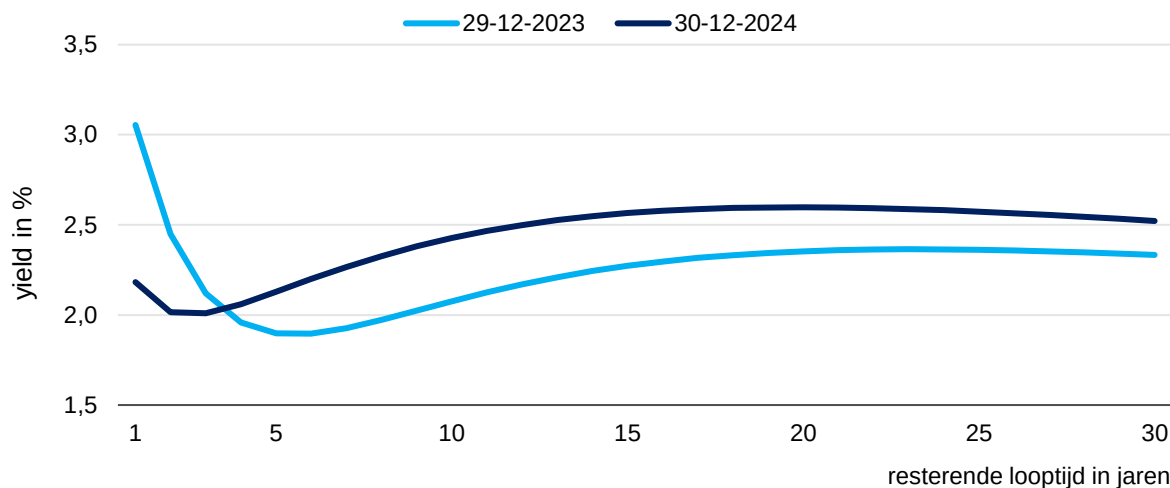
Voor veel verzekeraars zijn de ontwikkelingen op de aandelenmarkt niet de meest relevante indicatoren voor het meten van de beleggingsprestaties. Verzekeraars beleggen weliswaar in aandelen om daarmee het rendement op het kapitaal te verhogen, maar het aandeel van hun activa dat belegd is in aandelen is bij de meeste verzekeraars relatief klein (10-15 procent). Dit is ook om het risico op al te grote verliezen te verminderen en langlopende verplichtingen na te kunnen komen en consumenten meer zekerheid te kunnen bieden. Het grootste deel van beleggingen van veel verzekeraars betreft dan ook vastrentende waarden, zoals staats- en bedrijfsobligaties en vorderingen uit (hypothecaire) leningen.

Het rendement van deze vastrentende waarden hangt onder andere af van de rente en de opslagen voor het kredietrisico (credit spreads). De ontwikkeling van de rente is een belangrijke factor voor verzekeraars. De afgelopen jaren was de rente (bijvoorbeeld 10-jaars staatsobligaties) zeer laag en zelfs ongekend lang en negatief. Dit dwong verzekeraars tot het toevoegen van grote bedragen aan de voorzieningen. Om de inflatie te beteugelen is in 2022 de rente redelijk onverwacht en in korte tijd fors verhoogd van nul tot bijna 3 procent. Dit leidde tot flink negatieve beleggingsopbrengsten bij financiële instrumenten zoals credit spreads. Dit werd nog versterkt door verliezen op aandelenbeurzen.

Er valt hierbij niet te spreken over 'de rente' in algemene zin, omdat er verschillende soorten rentes zijn. Zo zijn er spaarrentes voor consumenten en bedrijven, hypotheekrentes voor consumenten en bedrijven, rentes voor langlopende en kortlopende leningen en nog veel meer soorten, die allemaal van elkaar kunnen verschillen. Voor de beleggingen van verzekeraars is de kapitaalmarktrente voor verschillende looptijden (de zgn. rentecurve) cruciaal. Een goede indicator voor de kapitaalmarktrente is de rentecurve voor de obligaties van eurolanden.

In de volgende figuur is de yieldcurve van staatsobligaties uit het EURO-gebied met een AAA-rating weergegeven. De yieldcurve van 29-12-2023 daalt tot looptijd 5 jaar om vervolgens weer te stijgen, waarna de stijging afvlakt. De 'dip' in de curve is onder andere een effect van de kwantitatieve verkrapping van de Europese Centrale Bank waarbij zij obligaties verkoopt. In de yieldcurve van 30-12-2024 is er eveneens een dip te zien, maar deze is eerder (daalt tot looptijd 3 jaar) en kleiner.

Figuur 6 Yieldcurve van staatsobligaties EURO-gebied met AAA-rating (bron: ECB)

Voor de aandelenmarkt was 2024 een redelijk goed jaar. De koersen vertoonden een relatief licht grillig verloop met een gestaag opgaande trend. Uiteindelijk eindigde de koers van de MSCI-wereldindex 18 procent hoger dan aan het begin van 2024.

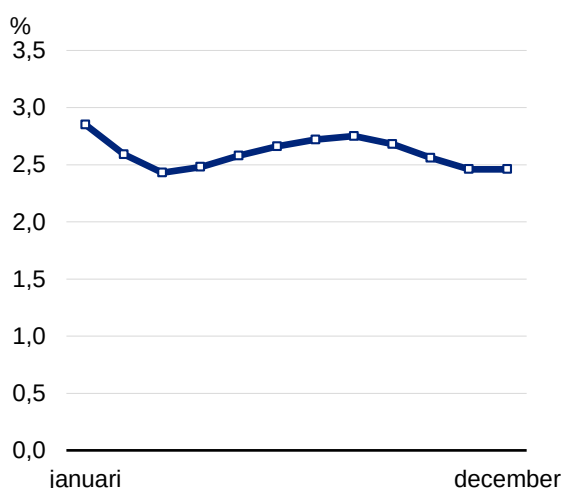
Figuur 7 Koers van de MSCI ACWI Index (USD)

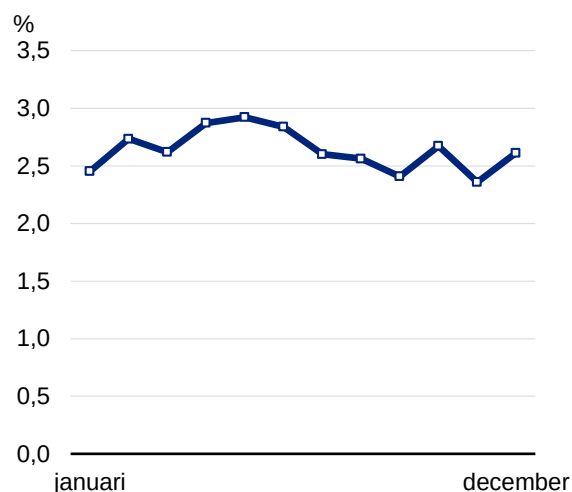
Voor verzekeraars is in 1995, naast het al bestaande S- en T-rendement, het zogenaamde U-rendement⁴ geïntroduceerd als een maatstaf om de opbrengsten op staatsleningen te berekenen. In 2024 is dit rendement, vooral in het begin van het jaar, gedaald van circa 3 tot 2,5 procent. De rente op Nederlandse 10-jaars-staatsleningen steeg in het eerste halfjaar, maar eindigde nagenoeg gelijk op ruim 2,5 procent.

⁴ Het U-rendement is een rendementsmaatstaf die maandelijks door het Verbond van Verzekeraars wordt [gepubliceerd](#). De hoogte van het U-rendement is gebaseerd op het effectief rendement van staatsleningen die voldoen aan een aantal specifieke criteria.

Figuur 8 Verloop U-rendement in 2024
(bron: Verbond van Verzekeraars)

Figuur 9 Rente 10-jaars-staatsobligaties
NL 2024 ultimo maand (bron: IEX)

2.4 De verzekeringsmarkt in 2024

De verzekeringsmarkt is doorlopend in verandering door maatschappelijke, geopolitieke, economische, ecologische en technologische trends. Dit levert uitdagende vraagstukken op voor verzekeraars in een context van open markten, scherpe concurrentie en een hoog maatschappelijk verwachtingspatroon. Toen de wereld in 2022 voorzichtig meer open ging, brak de oorlog in Oekraïne uit die leidt tot verhoogde paraatheid in het westen en midden van Europa. De nieuwe koers van de VS heeft de nodige (handels)relaties onder druk gezet onder meer door hoge importtarieven. Verder zorgt de oorlog in het Midden-Oosten nog altijd voor spanningen in de rest van de wereld. Dit alles leidt tot veel leed, maar ook tot tijdelijke schaarste aan grondstoffen, waardoor de inflatie minder daalde dan verwacht. De rente steeg licht en aandelenbeurskoersen waren positief.

De open markt voor schadeverzekeringen is nog altijd bijzonder competitief, wat een sterke stimulans biedt voor innovatie en kostenbeheersing. Dat de premie-inkomsten in 2024 toch stegen, wordt onder veroorzaakt doordat de inflatiestijging van 2022 met vertraging doorwerkt bij het verlengen van contracten. Verder nam de behoefte aan het verzekeren van grotere en nieuwe risico's toe, zoals zonnepanelen, warmtepompen en auto's met meer innovatieve techniek. Daarnaast neemt het aantal huishoudens en auto's toe en worden objecten en schadeherstel duurder bijvoorbeeld door hogere kosten van energie, loon en materiaal. Ook structurele factoren spelen een rol. Zo worden letselschades duurder, onder meer door hogere lonen, wat een groot effect heeft op het WA-resultaat binnen Motorrijtuigen. Schadeherstel van auto's is vooral kostbaar door de toename van het gebruik van nieuwe materiaalsoorten, rijkhulpsystemen en door elektrificatie. Ook de zakelijke markt is uitdagend, vooral door stevige concurrentie. Deze markt biedt ook kansen onder meer door de transitie naar duurzaamheid. Verzekeraars sturen steeds meer op [duurzaam schadeherstel](#). Door proposities beter te laten aansluiten op de soms complexe risico's, zorgen verzekeraars er ook op langere termijn voor dat zij de risico's van verzekerden over kunnen blijven nemen.

Na de daling in 2023 hebben inkomensverzekeraars nog altijd te maken met een ziekteverzuimpercentage en een WIA-instroom die hoger zijn dan de pré-coronajaren. Het technisch resultaat daalt, maar door de beleggingsopbrengsten blijft het netto resultaat positief. Voor de problemen rondom keuringen door het UWV zijn maatregelen genomen die ervoor zorgen dat de achterstanden enigszins worden weggewerkt. Door het verstrekken van voorschotten en de 60-plusregeling, waardoor er voor deze mensen geen arbeidsongeschiktheidspercentage meer wordt vastgesteld, nemen de uitkeringen per saldo toe. Het aantal WIA-aanvragen en -uitkeringen neemt toe vooral door coronagerelateerde en psychische klachten. Daardoor blijft het van groot belang om zieken goed en snel te helpen om weer aan het werk te gaan en de samenleving vooruit te helpen. Inkomensverzekeraars gaan verplichtingen voor de lange termijn aan, waarbij de rente een belangrijke factor is om daaraan te kunnen voldoen. Deze was in 2024 voldoende voor een positief resultaat.

Levensverzekeraars hebben al enige jaren last van vooral de lage rente en een dalend premievolume op de particuliere markt. Dit heeft grote invloed op de bedrijfsvoering. In 2024 steeg de rente licht, wat afhankelijk van het product effect heeft op levensverzekeringen. De verbeterde koersen op de aandelenbeurzen hebben een positief effect op de beleggingsopbrengsten en op de waarde van pensioenaanspraken op beleggingsbasis. De markt is nog altijd aan het veranderen en levensverzekeraars spelen hierop in door te innoveren over de traditionele branchegrenzen heen, nieuwe producten te ontwikkelen en kosten verder te beperken. Zo verschuift de productie deels van verzekeringsproducten naar PPI's en bancaire oudedagsvoorzieningen, waarvan de cijfers buiten de standaardrapportage over verzekeraars vallen. In het hoofdstuk 'Levensverzekeringen' is informatie opgenomen over de gecombineerde cijfers, waaruit blijkt dat de gezamenlijke pensioenportefeuilles in de tweede pijler toenemen. De Wet toekomst pensioen is in werking getreden en uitvoerders zijn begonnen met omzettingen. Dit leidt ook tot herleven van de buy-outs waarbij verzekeraars regelingen van pensioenfondsen overnemen.

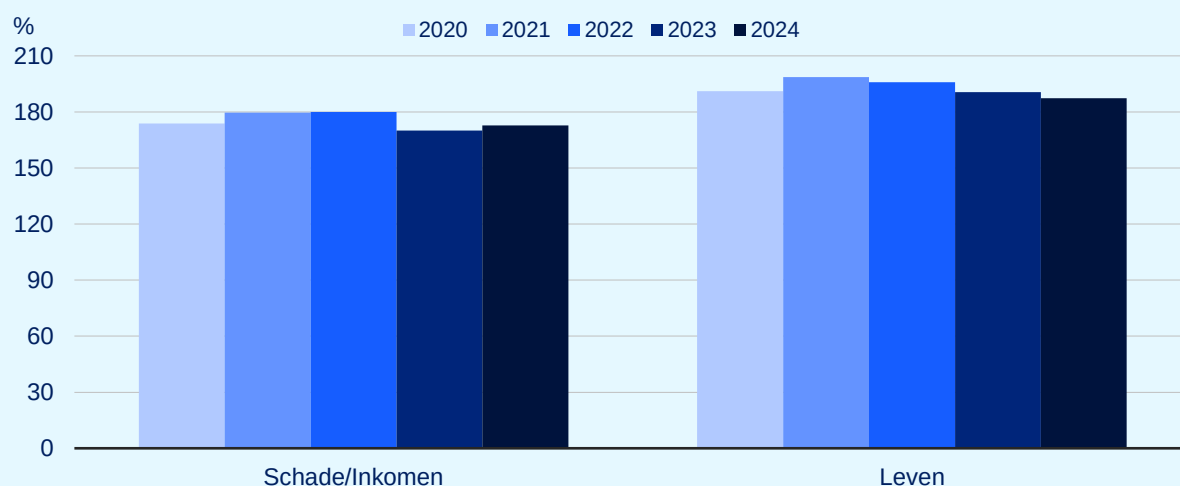
Solvabiliteit onveranderd sterk

De solvabiliteit wordt gemeten op basis van Solvency II. Deze methode houdt rekening met een aantal risicocategorieën, waarvoor verzekeraars voldoende vermogen moeten aanhouden. Een belangrijke risicocategorie is bijvoorbeeld het marktrisico (risico samenhangend met de beleggingen van de verzekeraars).

De mate van solvabiliteit wordt uitgedrukt in de solvabiliteitsratio, de verhouding tussen aanwezig vermogen en de kapitaalsvereiste. Deze moet boven de 100 procent liggen. Hoe hoger het percentage, hoe meer zekerheid een verzekeraar heeft om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

De solvabiliteitsratio ultimo 2024 voor de Schade- en Inkomensverzekeraars bedraagt 173 procent, wat een stijging van drie procentpunten inhoudt. Bij Levensverzekeraars daalt de ratio met drie procentpunten, maar blijft deze met 187 procent nog altijd zeer degelijk

Figuur 10 Solvabiliteitsratio verzekeraars op basis van Solvency II (bron: DNB)

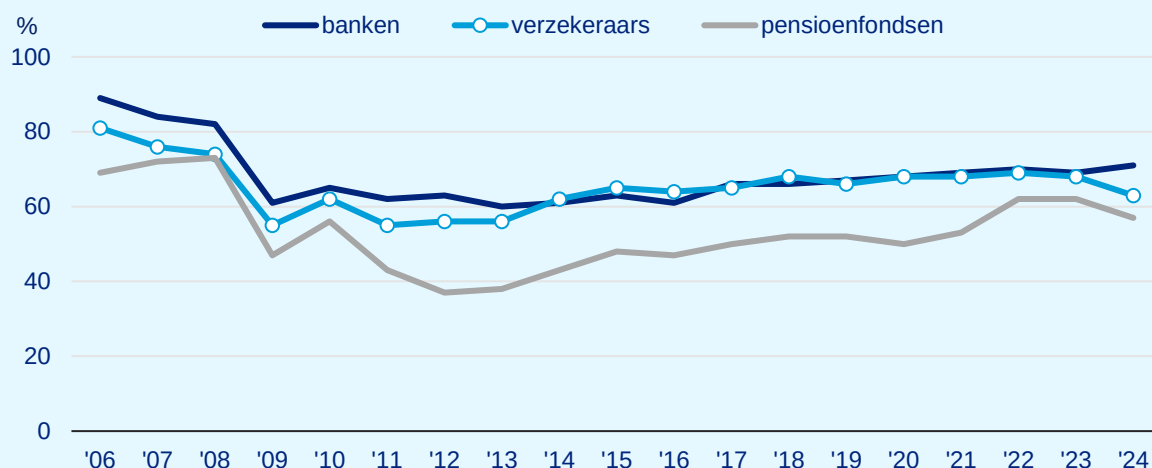

Solvabiliteit is een indicator die aangeeft hoe goed verzekeraars in staat zijn om aan hun toekomstige verplichtingen richting hun klanten te voldoen. Of de klant dat ook zo ervaart, is een tweede. Daarvoor is het jaarlijkse onderzoek van DNB over het vertrouwen in de financiële sector (Trust Survey) een betere graadmeter.

Vertrouwen in financiële gezondheid financiële instellingen fluctueert

Uit het vertrouwensonderzoek van DNB blijkt dat Nederlandse huishoudens nog altijd vertrouwen hebben in de financiële gezondheid van banken, verzekeraars en pensioenfondsen. Een meerderheid van de ondervraagden (63 procent) heeft overwegend of volledig het vertrouwen dat verzekeraars hun betalingsverplichtingen aan verzekerden zullen nakomen. Het vertrouwen van huishoudens in banken (71) is iets toegenomen en ligt nu boven dat van verzekeraars (63) en pensioenfondsen (57), waarin het vertrouwen is gedaald. Huishoudens hebben er minder vertrouwen in dat pensioenfondsen hun toezeggingen aan pensioengerechtigden na zullen komen en ook in verzekeraars is het vertrouwen dus iets afgenomen.

Figuur 11 Aandeel respondenten met overwegend of volledig vertrouwen

3 Schadeverzekeringen

- Premievolume stijgt in alle branches
- Resultaat voor herverzekering stijgt

3.1 Algemeen

Tabel 2 Bruto premievolume en -ontwikkeling schadebranches

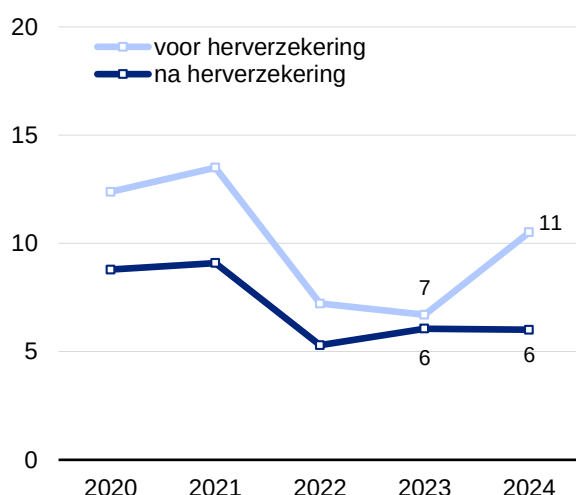
Branche	2020 € mrd	2021 € mrd	2022 € mrd	2023 € mrd	2024 € mrd	Mutatie %
Motor	5,8	6,0	6,2	6,5	6,9	+7
Brand	4,7	5,1	5,4	5,8	6,2	+6
Transport	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9	+2
Overige varia ⁱ	3,4	3,4	3,7	3,9	4,1	+7
w.o. Aansprakelijkheid	1,5	1,5	1,6	1,7	1,8	+6
w.o. Rechtsbijstand	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1	+10
w.o. Reis en hulpverlening ⁱⁱ	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	+9
Totaal	14,7	15,4	16,0	17,1	18,1	+6

ⁱ Tot de Overige verzekeringen behoren ook Krediet, Borgtocht en Diverse geldelijke verliezen.

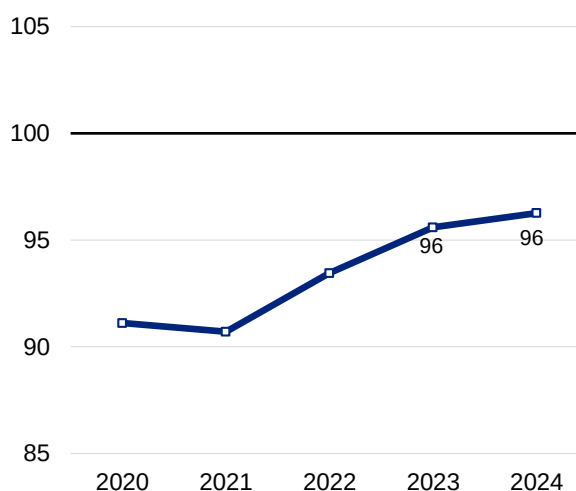
ⁱⁱ Tot de productgroep Reis en hulpverlening behoren naast de gewone reisverzekeringen (inclusief de ongevallendeckking) ook annuleringsverzekeringen en hulpverlening.

De premies van schadeverzekeraars staan al jaren onder druk door hevige concurrentie, waarbij de concurrentie van buitenlandse verzekeraars toeneemt. In 2024 stijgt het premievolume met 6 procent. Dat is onder andere om de zwaardere en langlopende risico's van dekking te kunnen blijven voorzien. Daarnaast stijgt het premievolume door toename van het aantal huishoudens en auto's alsmede door inflatie.

Figuur 12 Resultaat na rente⁵ in procenten van de bruto verdiende premie, sector Schade

Figuur 13 Netto combined ratio⁶, sector Schade

Het resultaat vóór rente en herverzekering van de sector Schade daalt in z'n geheel. De onderliggende branches laten een gemengd beeld zien met een lager resultaat binnen de branche Overige en een hoger resultaat binnen de branches Motor, Brand en Transport.

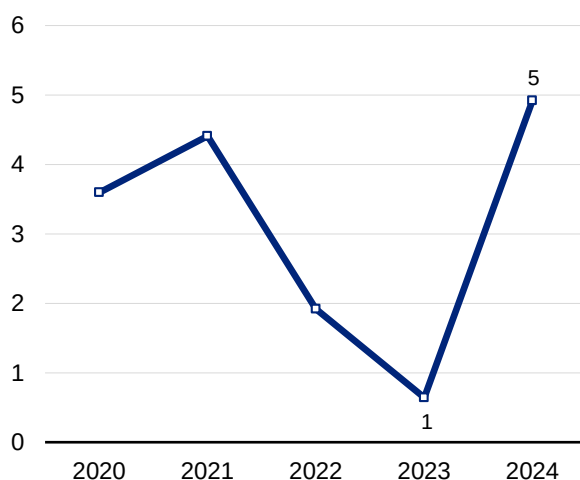
⁵ (Toegerekende) opbrengst uit beleggingen

⁶ De combined ratio geeft het totaal van de geleden schade en bedrijfskosten weer in verhouding tot de verdiende premie en is daarmee een maatstaf die weergeeft in hoeverre de uitgaven van een verzekeraar gedekt worden door de inkomsten.

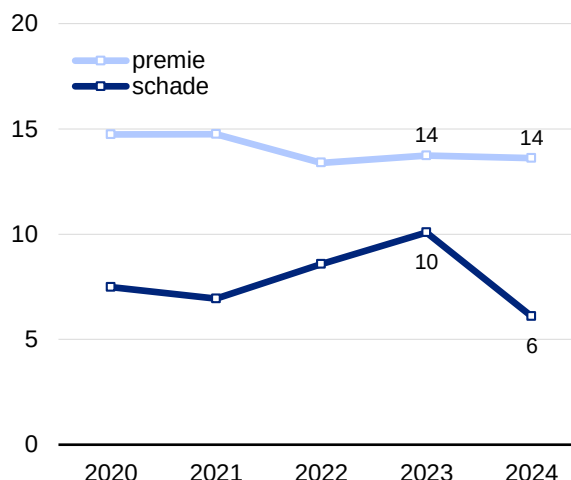
3.2 Herverzekering

De herverzekeringsmarge van de sector Schade verslechtert in 2024 ten opzichte van het jaar ervoor. Onderstaande grafieken laten zien dat de hogere herverzekeringsmarge komt door een daling van de door herverzekerders uitgekeerde schade. Grote klimaatschades zijn in Nederland weliswaar uitgebleven in 2024, maar het mondiale en meerjarige beeld is negatiever en zorgt voor opwaartse druk op herverzekeringspremies.

Figuur 14 Herverzekeringsmarge, percentage van bruto verdiende premie, sector Schade

Figuur 15 Premie betaald aan en schade ontvangen van herverzekerders, percentage van verdiende premie

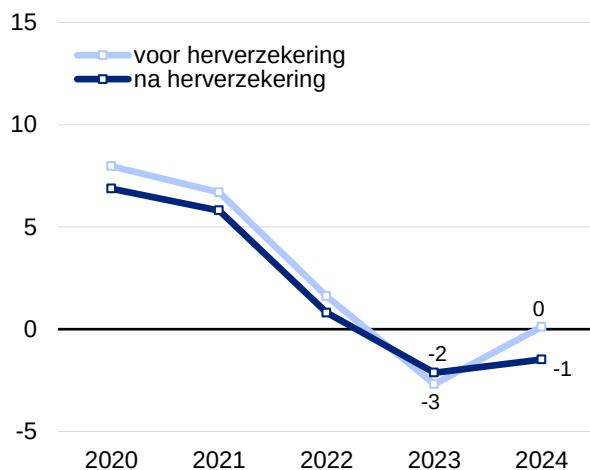
3.3 Motor

In 2024 is het premievolume van de branche Motor met 7 procent toegenomen tot bijna 7 miljard euro. Ongeveer een derde daarvan betreft zakelijke motorrijtuigverzekeringen. De groei van het premievolume is gerelateerd aan de groei van het Nederlandse wagenpark en de toename van het aantal elektrische voertuigen, die gemiddeld zwaarder en kostbaarder zijn dan traditionele auto's. Daarnaast blijft een verhoging van de premies noodzakelijk om de oplopende schadelast en hogere reparatie- en letselkosten te kunnen opvangen.

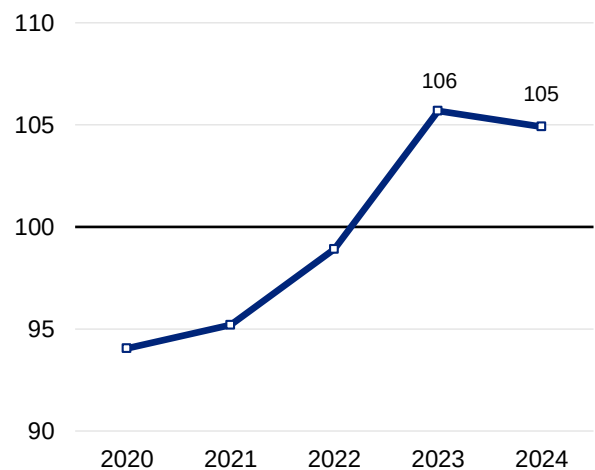
In 2024 overschrijdt het aandeel volledig elektrische (BEV) en plug-in hybride (PHEV) voertuigen in het Nederlandse wagenpark voor het eerst de 10%, blijkt uit cijfers van de RDW. Opvallend is dat er inmiddels meer BEV's dan dieselauto's rondrijden. Deze groei wordt voornamelijk gedragen door de zakelijke leasemarkt, waar bijna de helft van alle nieuwe leaseauto's in 2024 volledig elektrisch was. Fiscale voordelen, een ruimer aanbod en de focus op duurzaamheid maken elektrisch rijden aantrekkelijk voor bedrijven. Tegelijkertijd blijft de particuliere markt achter: door het vooruitzicht op het wegvallen van subsidies en de invoering van motorrijtuigenbelasting is elektrisch rijden voor consumenten minder voordelig geworden, waardoor de verkoopcijfers onder druk staan. De onzekerheid over toekomstige kosten leidt ertoe dat veel consumenten hun aankoop uitstellen.

Het bruto resultaat van de branche is in 2024 nipt positief. Dit is een verbetering van 3 procentpunten ten opzichte van vorig jaar, toen het resultaat voor het eerst sinds 2017 negatief uitviel. Het netto resultaat verbetert met een procentpunt, maar blijft negatief. De netto combined ratio is 105, wat aangeeft dat de ontvangen premie dit jaar ondanks de 8 procent stijging niet toereikend is om de schade en kosten te dekken.

Figuur 16 Resultaat na rente in procenten van de verdiende premie, Motor

Figuur 17 Netto combined ratio, Motor

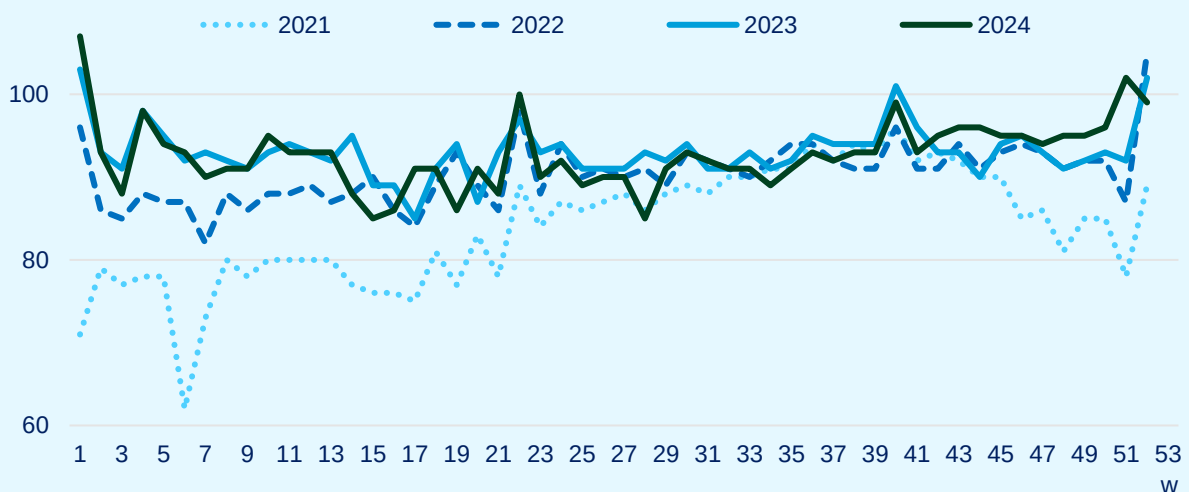

Verkeersintensiteit neemt nog altijd toe

De schade in de branche Motor wordt mede beïnvloed door de verkeersdrukke. Onderstaande figuur laat zien hoe druk het op doordeweekse dagen was op de weg in de jaren 2021 tot en met 2024, voor zowel personen- als vrachtverkeer. Met name het aantal personenauto's heeft een duidelijk effect op deze ontwikkeling.

Na de afname van de verkeersintensiteit tijdens de coronapandemie, volgde de afgelopen jaren een periode van groei, die in 2024 afzwakt. Vergeleken met 2023 is in iets meer dan de helft van de kalenderweken sprake van een hogere verkeersdrukke. De gemiddelde weekindex is bescheiden gestegen met een indexpunt naar 97 en ligt nog steeds onder het niveau van het indexjaar 2019.

Figuur 18 Intensiteit wegverkeer doordeweeks (personen en goederen) per week, (index 2019 = 100; bron: CBS)

Naast materiële schade vormt het aantal verkeersslachtoffers een belangrijke factor in de schadeontwikkeling van de branche Motor. In 2024 kwamen 675 personen om in het verkeer. Dit is een kleine daling van 1 procent in vergelijking met het voorgaande jaar. Met name het aantal fietsers dat om het leven komt in het verkeer is de laatste jaren echter sterk gestegen. Het totale aantal verkeersdoden is in de afgelopen 25 jaar meer dan 40 procent gedaald, terwijl het aantal dodelijke fietsslachtoffers in diezelfde periode met 6 procent is toegenomen. Daarnaast zijn er ook veel verkeersslachtoffers met (blijvend) letsel.

De schadeontwikkeling wordt mede beïnvloed door diefstal van voertuigen. Het aantal gemelde voertuigdiefstallen blijft in 2024 bijna gelijk met een stijging van 1 procent. Daarbij springt de toename van diefstal van zowel zware (121 procent) als lichte (16 procent) bedrijfsvoertuigen in het oog. [Deze stijging doet zich vooral voor bij koeltrailers en trekkers](#). Het percentage personenauto's dat is teruggevonden, is in 2024 verslechterd naar 44 procent.

Tabel 3 Diefstallen van voertuigen (bron: LIV)

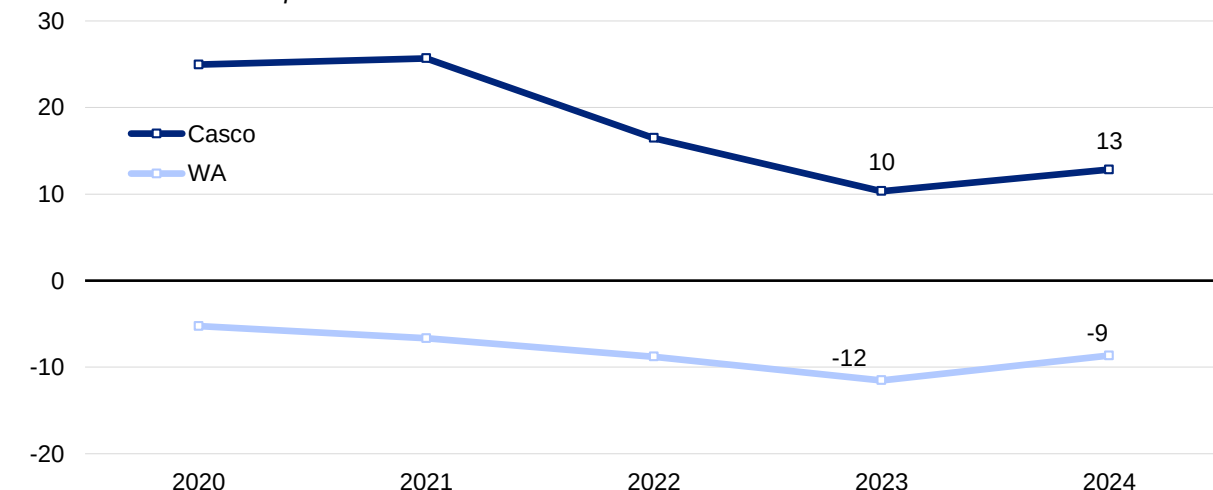
Categorie	2020	2021	2022	2023	2024	Mutatie '23/'24 %
Personenauto's	6.434	5.404	5.973	5.844	5.969	+2
Bedrijfsvoertuigen licht	1.579	1.132	1.394	1.469	1.707	+16
Bedrijfsvoertuigen zwaar	66	34	43	56	124	+121
Aanhangers	698	526	556	581	591	+2
Motorrijwielen	1.604	1.498	1.694	1.877	1.947	+4
Land-/bosbouwtrekkers		12	81	79	70	-11
Met beperkte snelheid		5	45	77	58	-3
Brom-/snorfietsen	12.233	9.951	12.590	10.012	9.730	-25
Totaal	22.614	18.562	22.376	19.995	20.169	+1
% teruggevonden personenauto's	41	45	45	47	44	-3*

*: mutatie in procentpunten

Bij WA (wettelijke aansprakelijkheid) is de schadelast ten opzichte van 2023 toegenomen. Deze toename wordt veroorzaakt door een toename van zowel de betaalde schade als de voorzieningen. Bij WA is letselschade een belangrijke kostencomponent, en het aantal ernstig gewonden in het verkeer groeit. Inflatie in loon- en herstelkosten speelt een belangrijke rol bij materiële schade, terwijl bij letselschade factoren zoals hogere lonen, zwaardere voertuigen die ernstigere verwondingen veroorzaken, en de vergrijzing van de verkeersdeelnemers bijdragen aan de oplopende schadelast. Uit onderzoek van SWOV blijkt dat verkeersdeelnemers van 70 jaar en ouder door hun fysieke kwetsbaarheid een verhoogd risico lopen om ernstig gewond te raken of te overlijden bij een verkeersongeval. Tegelijkertijd is het aantal gereden kilometers in deze groep de afgelopen jaren licht toegenomen, onder andere door de populariteit van de elektrische fiets.

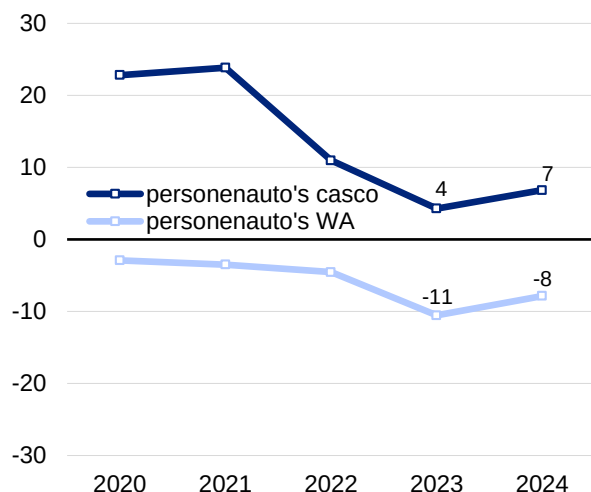
Ook bij Casco (schade aan voertuig) is een toename van de schadelast zichtbaar. Ook hier spelen stijgende loon- en schadeherstelkosten een rol. De technologische complexiteit van moderne voertuigen maakt reparaties duurder, en bovendien veroorzaken zwaardere voertuigen zoals steeds populairder wordende (elektrische) SUV's meer schade bij een ongeval.

Figuur 19 Resultaat na rente vóór herverzekering Motor casco en Motor WA in procenten van de verdiende premie

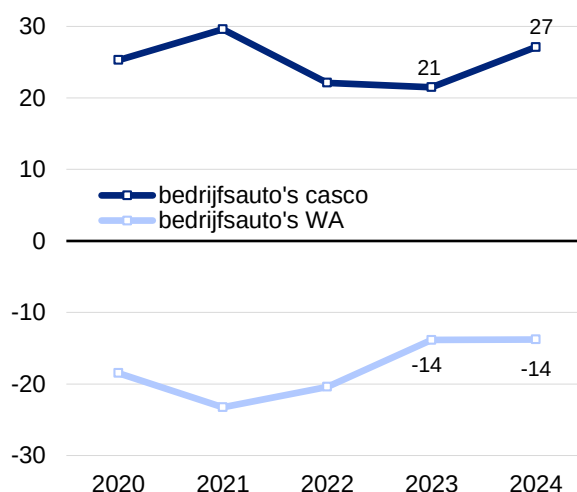

Uit verdere uitsplitsing naar personen- en bedrijfsauto's blijkt dat bij beide op de dekking voor WA wederom een negatief resultaat wordt behaald. Beide autoclusters leveren op de cascodekking wél een positief resultaat, maar dat is niet voldoende voor een positief brancheresultaat. De neerwaartse trend zet zich echter niet voort en zowel personen- als bedrijfsauto's zien weer stijgende resultaten in 2024.

Figuur 20 Resultaat na rente vóór herverzekering in procenten van de verdiende premie, Motor

Figuur 21 Resultaat na rente vóór herverzekering in procenten van de verdiende premie, Motor

3.4 Brand

Het premievolume van brandverzekeringen stijgt in 2024 ten opzichte van het jaar ervoor met 6 procent en komt daarmee uit op 6,2 miljard euro. De totale schaderatio in procenten van de premie daalt na een verlaging van de schadevoorziening. De betaalde-schaderatio is namelijk wel gestegen. Het resultaat vóór rente en herverzekering stijgt uiteindelijk met 5 procentpunten van de verdiende premie. Zowel binnen de particuliere als zakelijke verzekeringen is een stijging van het resultaat zichtbaar, maar deze is het sterkst in het zakelijke segment.

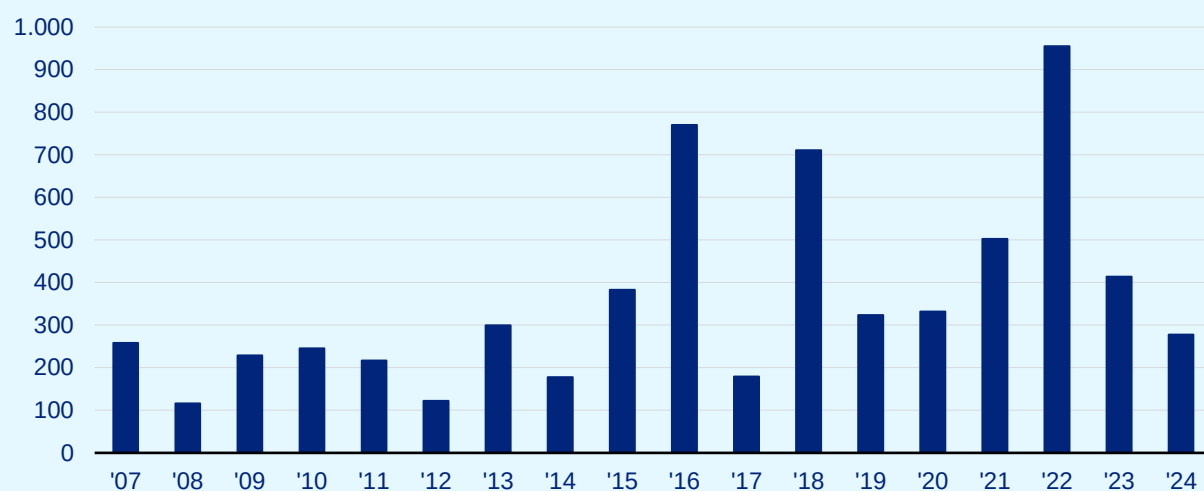
De geleden schade bij Brand wordt sterk beïnvloed door weersomstandigheden. In 2024 was de weerge relateerde schade door storm lager dan die in het jaar ervoor, maar stijgt de schade vanwege neerslag.

Klimaatschade

Het jaar 2024 kende nieuwe weerextremen zoals recordwarmte, veel neerslag, minder vorst en geen enkele ijsdag. Net als in 2023 heeft het KNMI in 2024 negen keer code oranje afgegeven, maar dit keer geen code rood. Verder waren er vier stormen dusdanig sterk dat deze een officiële naam kregen.

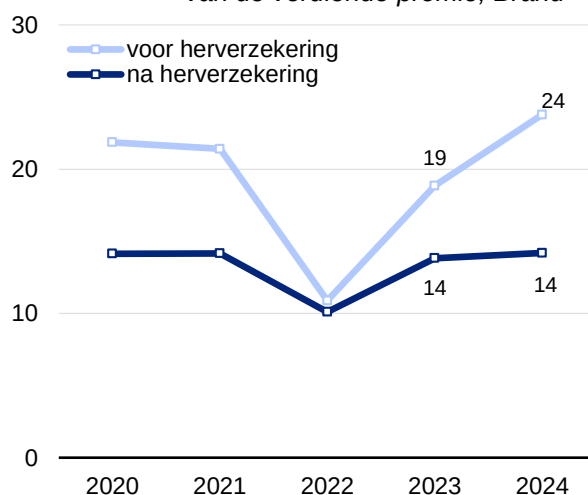
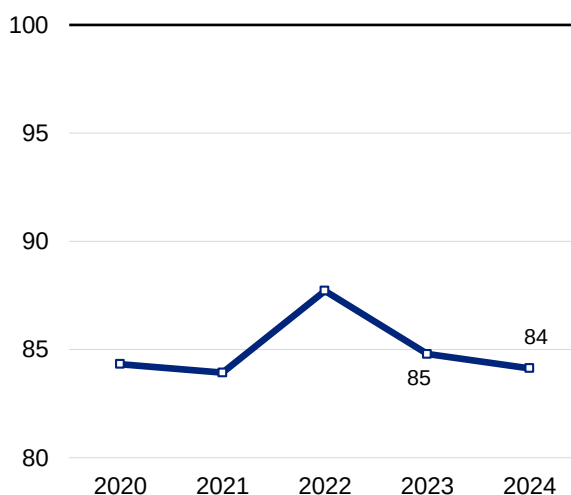
Dat er extreem veel neerslag was in 2024 is ook zichtbaar in de [klimaatschademonitor](#) van het Verbond van Verzekeraars. In de afgelopen 10 jaar was het aandeel van schade door neerslag minder dan een vijfde (17 procent) in het geheel. In 2024 groeit dit aandeel echter naar meer dan een derde (37 procent).

In de zomer was meerdere keren sprake van zware onweersbuien, waarvan het KNMI [verwacht](#) dat deze vaker gaan voorkomen en hagelstenen vermoedelijk nóg groter worden. Zo wordt wederom duidelijk dat de trend van toenemende weerextremen met mogelijk grotere schades doorzet. Verzekeraars willen naast het zo goed mogelijk bijstaan van klanten met klimaatschade ook en vooral helpen problemen te voorkomen met preventie en advies.

Figuur 22 Weerschade (Brand en Motor) in miljoenen euro's, incl. zakelijke schade voor grootste weergebeurtenissenBron: [Verbond van Verzekeraars](#)

Los van de invloed van weersomstandigheden op het resultaat wordt de schadelast beïnvloed door inflatie in de vorm van hogere kosten van arbeid, energie en materialen, maar ook als gevolg van waardeestijging van panden door investeringen, het gebruik van zonnepanelen en doordat schade vaak hersteld wordt met duurzame materialen van een hogere kwaliteit. Overigens betekent duurzaam niet dat herstel duurder wordt, zeker niet op de lange termijn.

Na rente en herverzekering stijgt het resultaat minder sterk vanwege een minder gunstige herverzekeringsmarge.

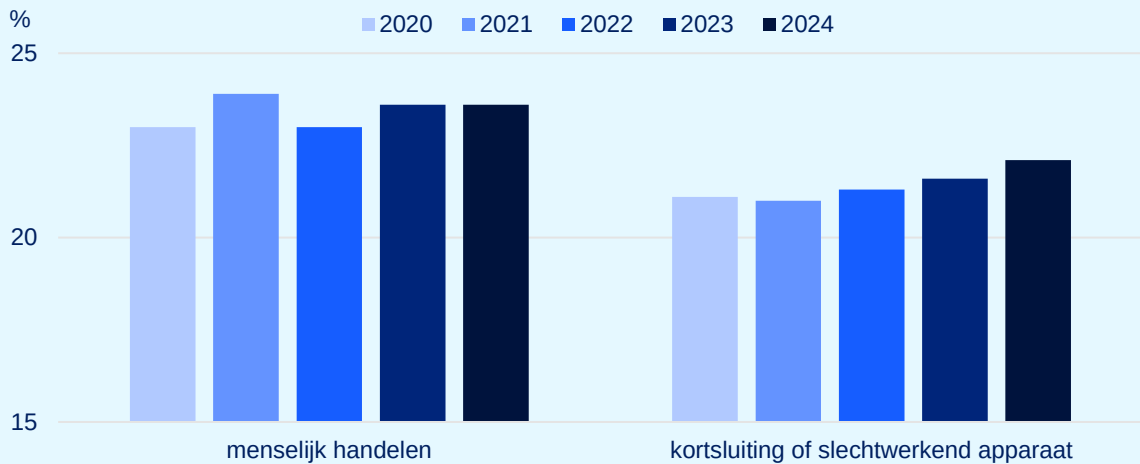
Figuur 23 Resultaat na rente in procenten van de verdiende premie, Brand**Figuur 24** Netto combined ratio, Brand

De schadelast van brandverzekeringen wordt deels beïnvloed door het aantal inbraken in woningen en bedrijven. Volgens cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) daalt het aantal diefstallen/woninginbraken in 2024 met 2 procent tot 22 duizend. Het aantal diefstallen/inbraken bij bedrijven en winkels daalt eveneens, namelijk met 3 procent tot 9 duizend. Om de risico's beheersbaar te houden, zetten verzekeraars nog altijd in op preventie. Daarbij kan worden gedacht aan adviezen voor hang- en sluitwerk (ter voorkoming van inbraken/diefstallen), maar ook aan keuringen van elektrische installaties (ter voorkoming van brand). Uiteraard kan je niet alles voorkomen, zoals blijkt uit de volgende top 2.

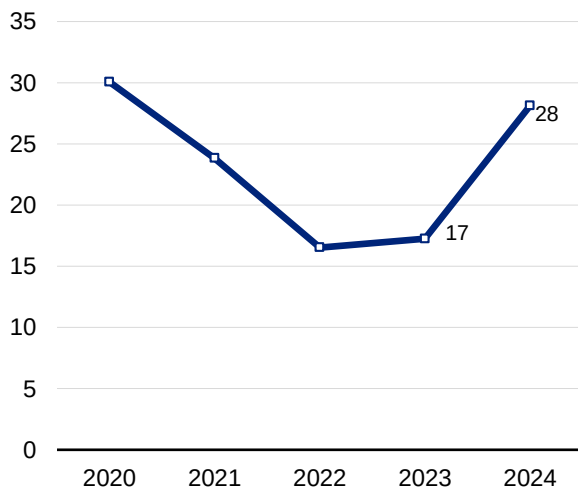
Aandeel kortsluiting of slechtwerkend apparaat in vermoedelijke oorzaken van brand neemt toe

De top 2 van vermoedelijke oorzaken van brand is de afgelopen vijf jaren steeds hetzelfde gebleven volgens tellingen van [Stichting Salvage](#). Op de eerste plaats staat het menselijk handelen, dat telkens bijna een kwart van het totaal inneemt, gevolgd door kortsluiting of een slechtwerkend apparaat (gemiddeld 21 procent).

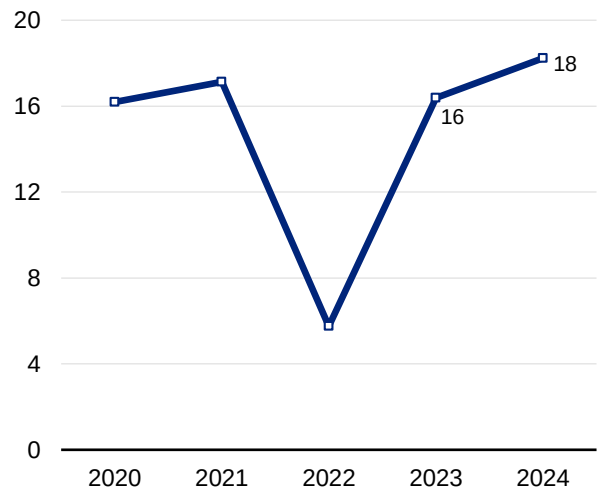
Figuur 25 Ontwikkeling aandeel van vermoedelijke oorzaak brandschaden per jaar (St. Salvage)

Figuur 26 Resultaat na rente vóór herverzekering in procenten van de verdiende premie, Brand Bedrijven

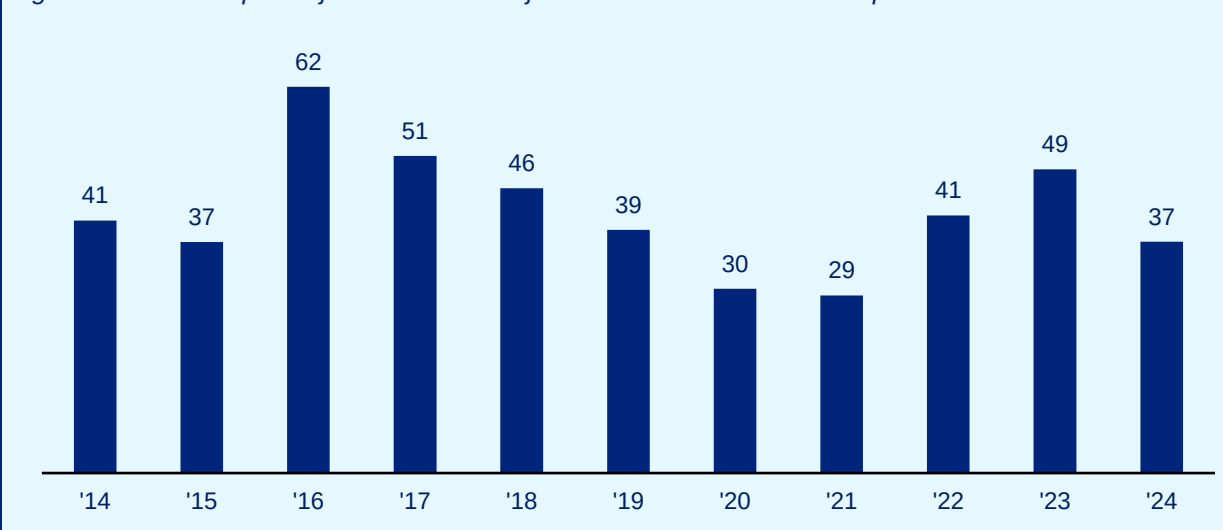
Figuur 27 Resultaat na rente vóór herverzekering in procenten van de verdiende premie, inboedel en opstal

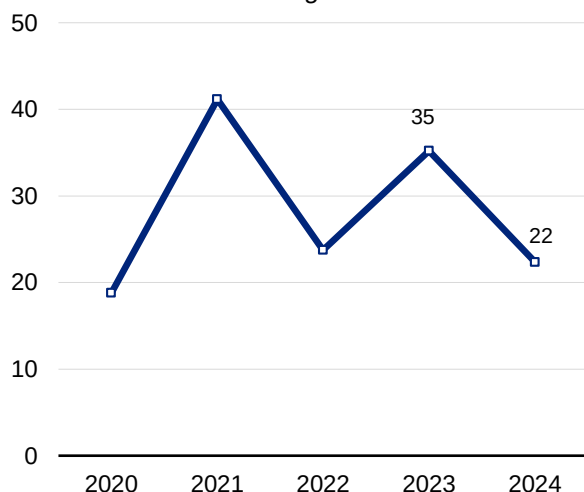
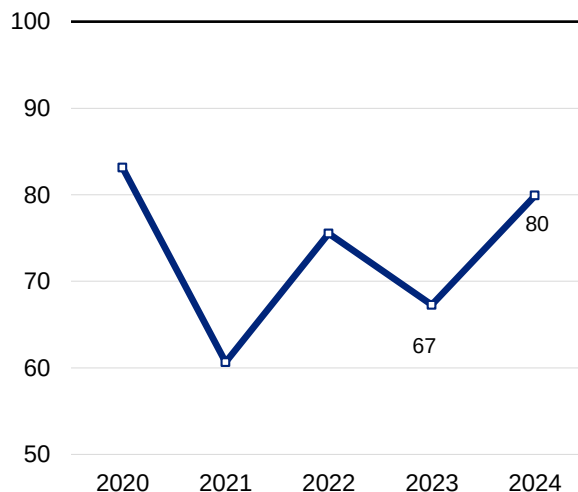
Stalbranden

Het deel van brandverzekeringen dat nogal eens in het nieuws komt, is een stalbrand. Dit gaat vaak gepaard met het verlies van dieren, waarvan het aantal afhankelijk is van de omvang van de stal, maar nog meer van de gehouden diersoort. De oorzaak van een stalbrand is van diverse aard en is tot nu toe vaak lastig te achterhalen. Daarom hebben verzekeraars en organisaties zoals de brandweer en stichting Salvage [de handen ineen geslagen](#) met als doel het aantal branden terug te dringen.

Omdat informatie over stalbranden niet altijd beschikbaar is en ook verspreid aanwezig kan zijn, heeft het Data Analytics Centre van het Verbond van Verzekeraars de [Risicomonitor Stalbranden](#) ontwikkeld. Daarin zijn cijfers opgenomen over het aantal branden, oorzaak, diersoort, e.d. Ter illustratie een grafiek die per jaar de kans dierlijke slachtoffers weergeeft.

Figuur 28 *Kans op dierlijke slachtoffers bij een stalbrand 2014-2024 in procenten*

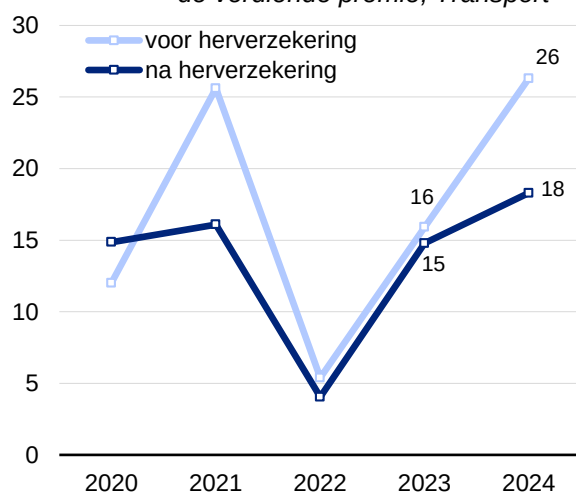
De productgroep Technische verzekeringen is een onderdeel van de branche Brand. Hier gaat in 2024 meer dan 400 miljoen euro van het premievolume in om. Dit zijn grotendeels verzekeringen voor Elektronica, Machinebreuk en Construction All Risk (CAR, bouwprojecten). De ontwikkelingen binnen de bouwsector hebben veel invloed op het premievolume van Technische verzekeringen vanwege de productgroep CAR die een groot aandeel in het totaal inneemt. Het resultaat van 2024 daalt en komt op ongeveer hetzelfde niveau uit als in 2022.

Figuur 29 *Resultaat na rente vóór herverzekering in procenten van de verdiende premie, Technische verzekeringen***Figuur 30** *Bruto combined ratio, Technische verzekeringen*

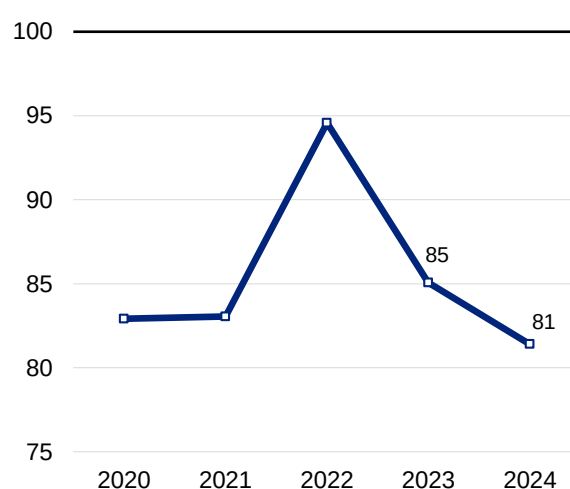
3.5 Transport

Het premievolume van de branche Transport liet in de afgelopen jaren vaak groei zien. In 2022 sloeg de groei om in een daling van 3 procent. In 2023 was er een groei van 8 procent. In 2024 is er wederom een groei, nu van 1,6 procent. Ruim 91 procent van de premie bestaat uit zakelijke verzekeringen. Het overige deel betreft verzekeringen voor pleziervaartuigen. De stijging van het premievolume binnen het zakelijke segment bedraagt een kleine 1,5 procent, in het particuliere segment 2,5 procent. Er vonden in 2024, zowel wat betreft binnenvaart, de luchtvaart als het spoorvervoer, minder vervoersbewegingen plaats dan in 2023 (bron: [CBS](#)). 2024 laat wel een grote stijging zien van het aantal nieuw verkochte bedrijfsauto's (bron: [CBS](#)). De brandstofprijzen zijn in 2024 licht gestegen (bron: [CBS](#)). In de internationale handel zijn er in 2024 positieve signalen over een voorzichtig herstel, maar de wereldeconomie blijft onzeker (bron: [Transport Online](#)). De geleden schade daalt, vooral door een vrijval van de schadevoorziening ten opzichte van het voorgaande jaar. Het resultaat stijgt tot boven dat van 2021.

Figuur 31 Resultaat na rente in procenten van de verdiende premie, Transport

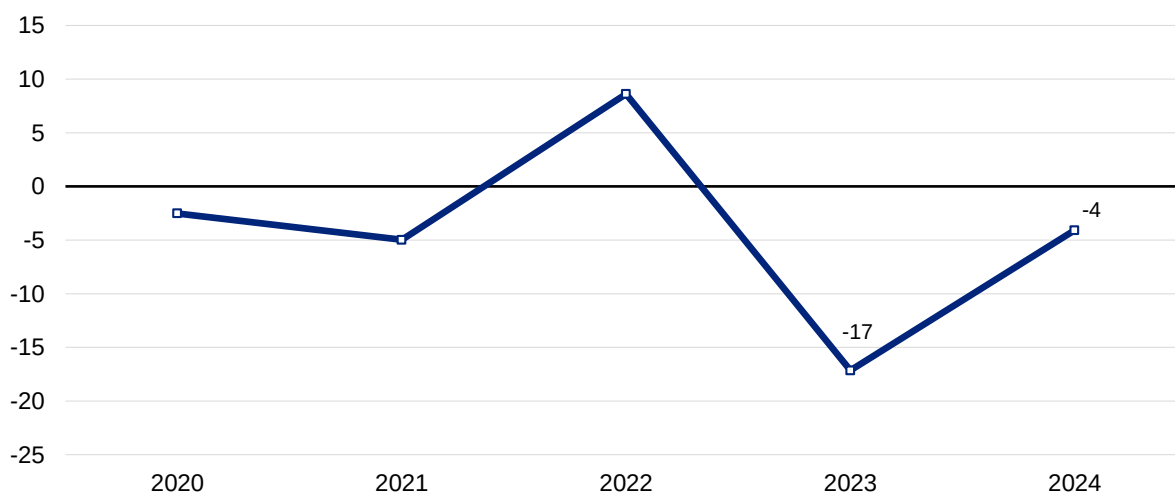
Figuur 32 Netto combined ratio, Transport

3.6 Aansprakelijkheid

De omzet in de markt voor aansprakelijkheidsverzekeringen stijgt in 2024 met 6 procent naar 1,8 miljard euro, waarvan driekwart zakelijk. In 2024 is het resultaat -4 procent, dit resultaat is nog wel negatief maar een stuk beter dan het resultaat van 2023 (-17 procent). Deze ontwikkeling komt vooral doordat de schadevoorziening in 2024 minder is gestegen.

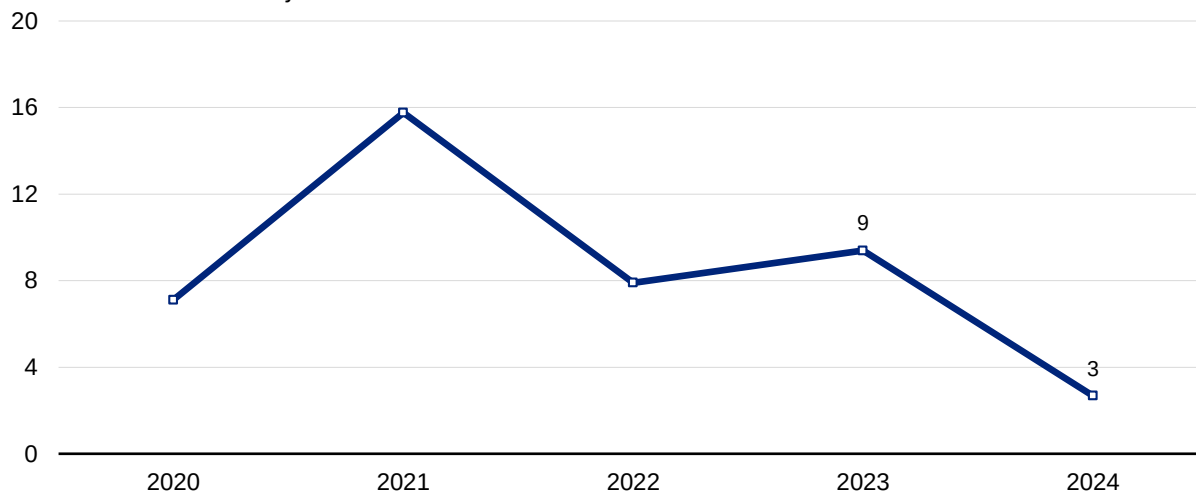
Figuur 33 Resultaat na rente vóór herverzekering in procenten van de verdiende premie, Aansprakelijkheid totaal

3.7 Rechtsbijstand

Het premievolume van Rechtsbijstand stijgt in 2024 met 10 procent naar 1,1 miljard euro. Het aandeel zakelijke verzekeringen is ongeveer een kwart. Het resultaat ligt in 2024 op 3 procent en is daarmee 7 procentpunten lager dan in 2023. Dit komt voornamelijk door de gestegen schadevoorziening.

Figuur 34 Resultaat na rente vóór herverzekering in procenten van de verdiende premie, Rechtsbijstand

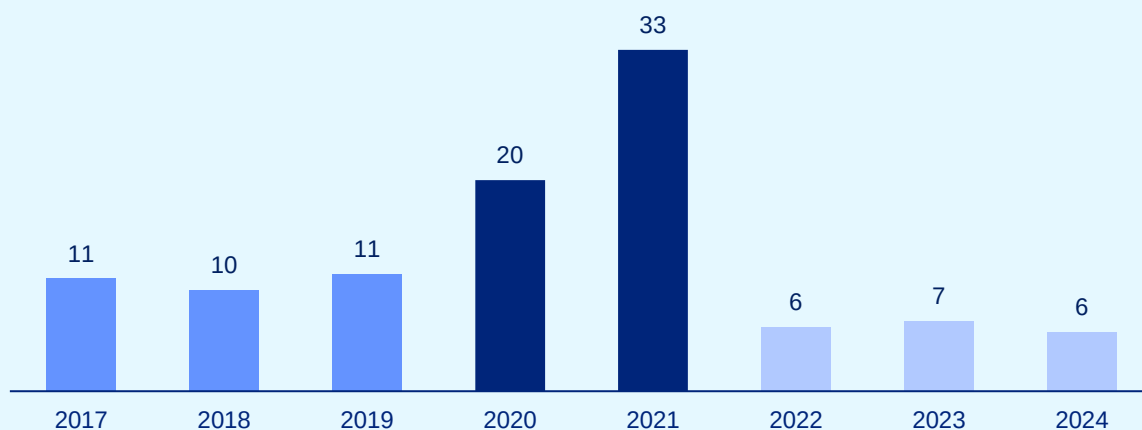
3.8 Reis

De productgroep Reis bestaat uit doorlopende en aflopende reisverzekeringen, annuleringsverzekeringen en hulpverzekeringen. Het premievolume stijgt in 2024 met 9 procent naar 700 miljoen euro. Het resultaat na rente ligt in 2024 op 6 procent.

Stabiliteit van het resultaat bij productgroep Reis

COVID-19 heeft een flinke impact gehad op het resultaat van productgroep Reis. Interessant om te zien is dat het resultaat vóór en na deze periode erg stabiel was. We zien dat in de afgelopen 3 jaren, de jaren na COVID-19, het resultaat na rente van productgroep Reis rond de 6 procent ligt. We zien ook dat het resultaat in deze 3 jaren lager is dan de jaren ervoor. Het was lager dan in de COVID-19 periode, aangezien er in die periode beperkt reisverkeer was. Dit zorgde voor een lagere betaalde schade en een hoog resultaat. In de afgelopen 3 jaren was het resultaat ook lager dan in de periode vóór COVID-19, want toen lag het resultaat rond de 11 procent. Dit verschil komt voornamelijk door de gestegen bedrijfskosten die procentueel een groter deel uitmaken van de totaal ontvangen premie.

Figuur 35 Resultaat na rente vóór herverzekering in procenten van de verdiende premie, productgroep Reis vóór, tijdens en na COVID-19.

4 Inkomensverzekeringen

- Premievolume stijgt
- Resultaat na rente daalt, maar blijft positief

4.1 Algemeen

Het resultaat vóór rente van inkomensverzekeringen (verzekeringen tegen inkomensderving en loondoorbetalingsverplichting bij arbeidsongeschiktheid veroorzaakt door ziekte of ongeval) daalt in 2024 in vergelijking met 2023 door zowel de toegenomen schadelast als gestegen kosten. Gunstige beleggingsresultaten en herverzekeren zorgen ervoor dat het resultaat in 2024 toch positief is.

Tabel 4 Bruto premievolume en ontwikkeling inkomensverzekeringen

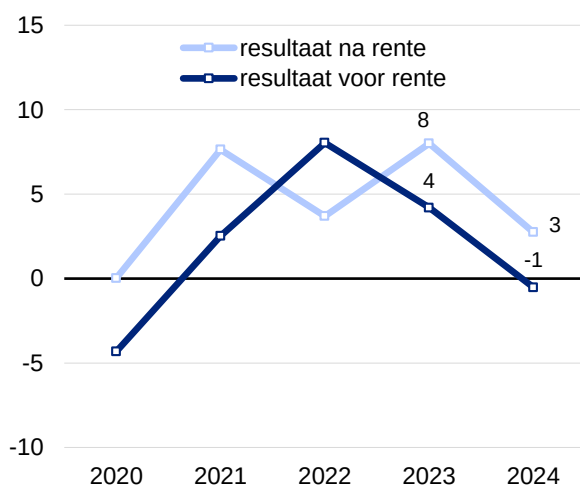
2020	2021	2022	2023	2024	Mutatie
€ mrd	€ mrd	€ mrd	€ mrd	€ mrd	%
4,2	4,3	4,6	4,7	4,9	+5

4.2 Inkomen

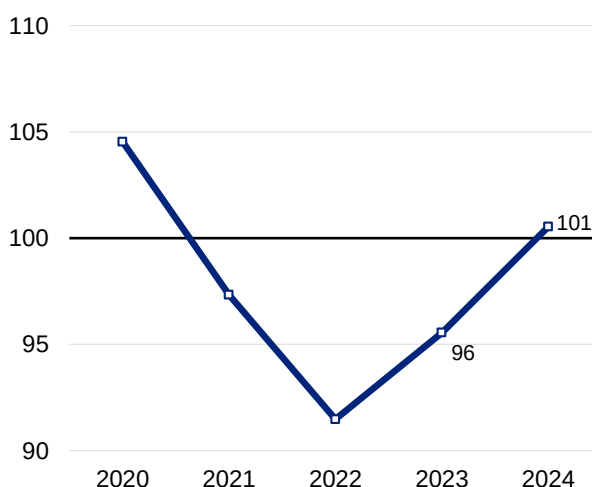
Verzekeraars regelen jaarlijks de vergoedingen van inkomensderving bij ziekte en arbeidsongeschiktheid voor honderdduizenden werknemers en zelfstandigen. Zij bieden verzekeringen aan op het gebied van arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen, loondoorbetaling bij ziekte door werkgevers, WIA, bovenwettelijke aanvullingen op de WIA (hiaat en excedent) en ongevallen. Daarnaast zetten verzekeraars via preventie en re-integratie in op het voorkomen van uitval en een spoedige en duurzame werkherleving van zieke verzekerden of werknemers.

In 2024 bedraagt het totale premievolume van inkomensverzekeringen 4,9 miljard euro. Dat betekent een stijging van 5 procent ten opzichte van 2023. Deze groei is voornamelijk toe te schrijven aan inflatiegerelateerde loonstijgingen. Door hogere schadelast en kosten is het resultaat vóór rente en na herverzekeren in 2024 licht negatief. Dankzij de beleggingsopbrengsten is het uiteindelijke resultaat in 2024 toch positief.

Figuur 36 Resultaat na herverzekering in procenten van de verdiende premie, Inkomen

Figuur 37 Netto combined ratio, Inkomen

Ontwikkelingen in de WIA in 2024

Aanhoudende stijging van het aantal WIA-aanvragen

In 2024 neemt het aantal WIA-aanvragen met circa 12 procent opnieuw fors toe, zo blijkt uit cijfers van het UWV. Deze groei volgt op een eerdere toename van 15 procent in 2023 en ligt ruim boven het niveau van vóór de coronapandemie.

Sterke stijging onder specifieke groepen door langdurige klachten na covid en psychische aandoeningen

De stijging is vooral zichtbaar onder jongere werknemers (tot 40 jaar) en vrouwen. Dit hangt onder meer samen met de sectoren van deze werknemers. Een groot deel van de instroom houdt verband met langdurige ziekte na COVID-19 en psychische aandoeningen zoals burn-out en depressie. In het onderwijs wordt bij 18 procent van de WIA-aanvragen COVID-19 als hoofd- of nevendiagnose genoemd, tegenover een landelijk gemiddelde van 7 procent. Het aantal toekenningen door psychische aandoeningen neemt vooral toe in de sectoren zorg & welzijn en openbaar bestuur. Hiernaast speelt in deze twee sectoren ook post-COVID een rol.

Hogere instroom WIA-uitkeringen

UWV verwacht in 2024 een stijging van circa 4.970 nieuwe WIA-uitkeringen ten opzichte van 2023. Circa 80% van deze groei is toe te schrijven aan post-COVID en psychische klachten. De resterende toename wordt veroorzaakt door structurele factoren zoals de verhoging van de AOW-leeftijd en het toenemende aantal heropeningen van uitkeringen.

Effect van beleidsmaatregelen in 2024

In juli 2024 is de maatregel 'Praktisch beoordelen' ingevoerd. Deze leidt naar verwachting tot een toename van het aantal toegekende uitkeringen met circa 2 procent. Daarnaast loopt de tijdelijke '60-plusmaatregel' tot eind 2024. Door de vereenvoudigde beoordeling voor 60-plussers werden aanvragen van 60-plussers vaker toegekend dan bij de 'normale' beoordeling. In 2023 en 2024 is bijna 90 procent van de aanvragen van 60-plussers toegekend. In de periode januari tot en met september 2022, zonder de 60-plusmaatregel, was dit ongeveer 80%.

Gevolgen voor verzekeraars

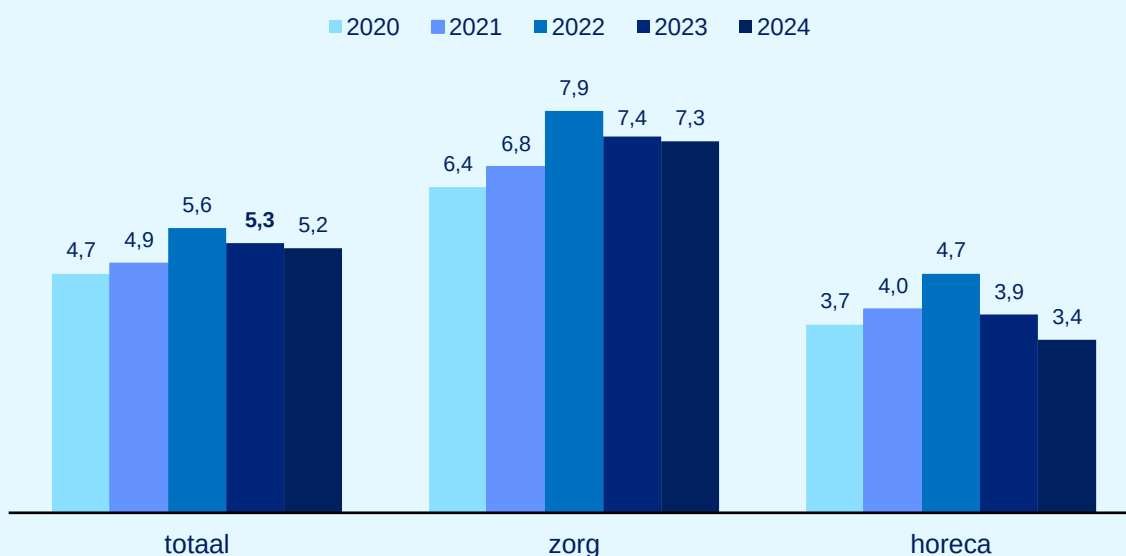
Verzekeraars begrijpen dat er op de korte termijn noodmaatregelen nodig zijn om de achterstanden niet verder te laten oplopen, maar ondervinden de gevolgen van deze keuzes in de vorm van oplopende arbeidsongeschiktheidscijfers en een verstoring van de marktverhoudingen. Zo leidt de 60-plusmaatregel tot meer en extra hoge uitkeringen bij aanvullende inkomensverzekeringen en zorgt dit voor een disbalans tussen de publieke en de private WGA-premie. Ook maatschappelijk kunnen er vraagtekens worden geplaatst bij deze maatregel: een specifieke groep komt aan de kant te staan, terwijl we momenteel iedereen hard nodig hebben op de krappe arbeidsmarkt.

Het ziekteverzuim heeft vanzelfsprekend invloed op het resultaat van inkomensverzekeringen. Na een aantal jaren van stijgend verzuim, was in 2023 een daling zichtbaar. In 2024 blijft het verzuim nagenoeg gelijk ten opzichte van 2023. Daarmee ligt het niveau nog altijd hoger dan in de periode van 2003 tot en met 2021.

Ziekteverzuim bijna gelijk aan voorgaand jaar

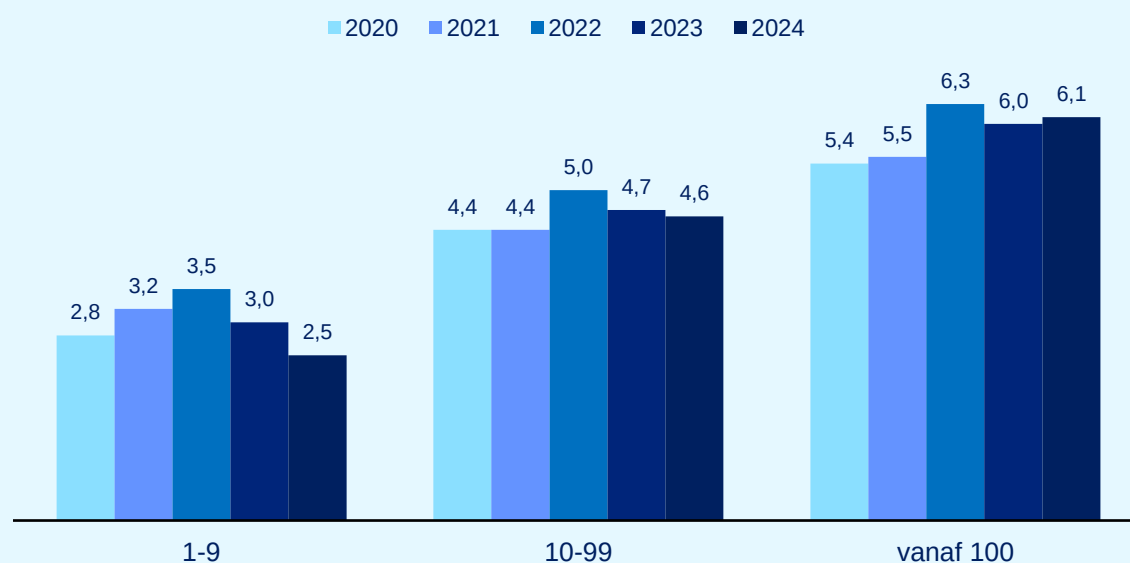
Het ziekteverzuim in 2024 daalt zeer licht in vergelijking met 2023. Het verzuimpercentage komt in 2024 uit op 5,2 procent, wat 0,1 procentpunt lager is dan een jaar eerder. Met 7,3 procent blijft het ziekteverzuim het hoogst in de sector gezondheids- en welzijnzorg, al is ook daar een kleine daling van 0,1 procentpunt te zien. In de horeca, waar in 2020 nog de grootste stijging plaatsvond, is het ziekteverzuim in 2024 met 0,5 procentpunt gedaald. Samen met de specialistische zakelijke dienstverlening kent de horeca nu het laagste ziekteverzuim van alle bedrijfssectoren.

Figuur 38 Ziekteverzuim in enkele bedrijfssectoren, % (bron: CBS)

Het ziekteverzuim naar bedrijfsgrootte laat een gemengd beeld zien. In 2024 daalt het verzuim bij bedrijven met maximaal 99 werknemers. Bedrijven met 100 of meer werknemers laten juist een lichte stijging in ziekteverzuim laten zien ten opzichte van 2023.

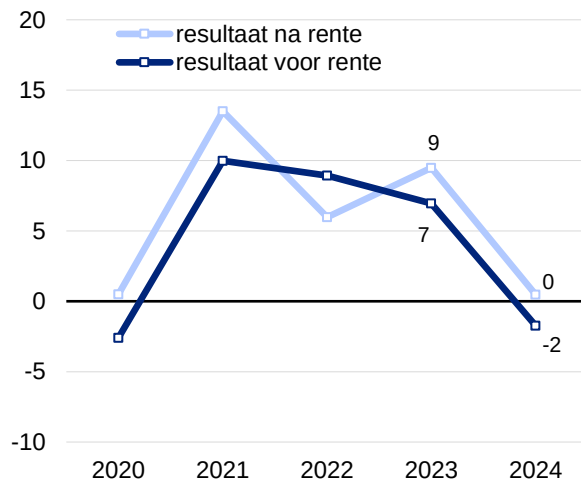
Figuur 39 Ziekteverzuim per aantal werkzame personen, % dagen (bron: CBS)

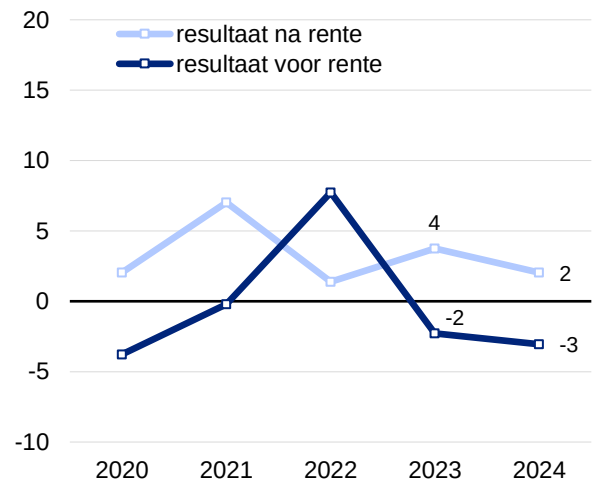
Hoewel in 2024 het ziekteverzuim licht afnam, zien arbodiensten een zorgwekkende ontwikkeling: Verzuim als gevolg van stress neemt verder toe. Stressgerelateerde klachten zijn inmiddels goed voor een kwart van alle verzuimdagen. Daarnaast worden de herstelperiodes steeds langer.

De collectieve verzekeringen laten in 2024 een daling zien in het resultaat voor en na rente. Dankzij de beleggingsopbrengsten komt het resultaat na rente in 2024 op (net iets boven) nul uit. Over de afgelopen vijf jaren vertonen resultaten van de collectieve verzekeringen een vrij wisselend verloop. Ook bij de individuele verzekeringen daalt het resultaat voor en na rente in 2024 ten opzichte van 2023. Wel is de daling minder sterk dan bij de collectieve verzekeringen. Na rente is het resultaat voor de individuele verzekeringen positief.

Figuur 40 *Resultaat voor herverzekering in procenten van de verdiende premie, Inkomen Collectief*

Figuur 41 *Resultaat voor herverzekering in procenten van de verdiende premie, Inkomen Individueel*

5 Levensverzekeringen

- Premievolume gestegen
- Resultaat gevarieerde ontwikkeling, maar positief

5.1 Algemeen

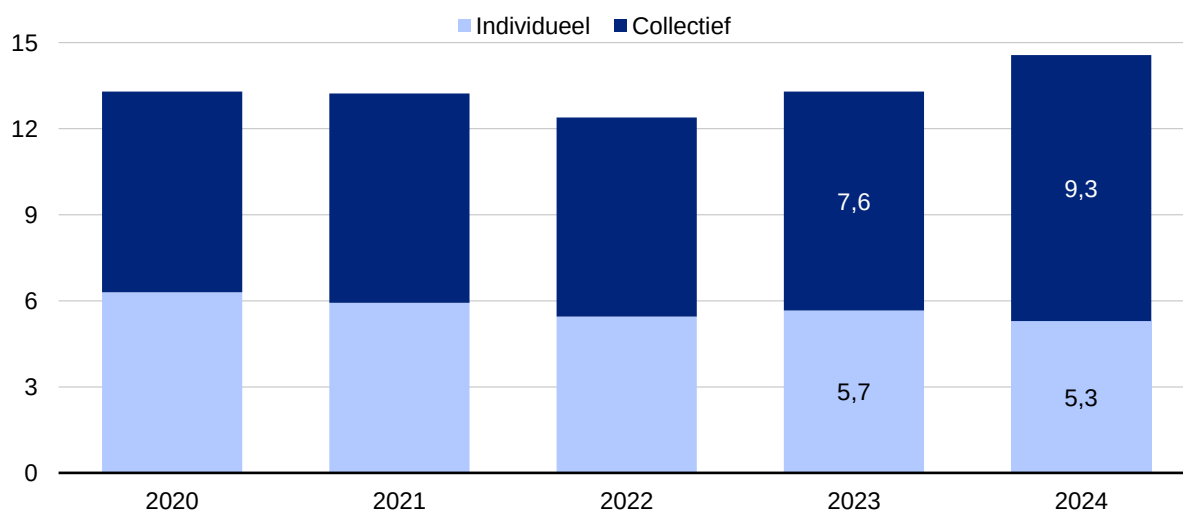
Levensverzekeraars verzorgen onder andere de collectieve en individuele pensioenvoorzieningen, overlijdensrisico- en uitvaartverzekeringen van miljoenen klanten. Zij keren jaarlijks gemiddeld bijna 20 miljard euro uit. Het premievolume liet jarenlang een dalende lijn zien, vooral door het aflopen van oude polissen. Vanaf 2019 is het totale premie-inkomen vrij stabiel door een toename in de collectieve markt voor pensioenen (tweede pijler). Doordat productie in PPI en bancaire oudedagsvoorzieningen niet in de rapportage is opgenomen, vormen de cijfers een onvolledig beeld van de feitelijke omzet van verzekeraars in oudedagsvoorzieningen. In 2024 stijgt het premie-inkomen met 10 procent door met name eenmalige premiestortingen (koopsom). Dit betreft vooral pensioenproducten in zowel de collectieve als de individuele markt. In 2023 is de Wet toekomst pensioenen van kracht geworden. Deze moet uiterlijk 2028 volledig zijn doorgevoerd door de pensioenuitvoerders, waaronder verzekeraars en PPI's.

Het resultaat van levensverzekeraars waarover is gerapporteerd tot en met het jaar 2022 is helaas niet meer vergelijkbaar door de inwerkingtreding van verslaglegging op basis van IFRS17 (zie ook paragraaf 1.4). Wel kan de ontwikkeling van zowel het premie-inkomen als het netto resultaat per rapportagecluster worden genoemd. Waar de IFRS17-verzekeraars een toename van het premie-inkomen laten zien, is er bij de overige verzekeraars sprake van een meer bescheiden daling. Als gekeken wordt naar de netto resultaatcijfers is bij de IFRS17-verzekeraars een daling zichtbaar, maar nog wel positief. Bij de overige verzekeraars is een stijging waar te nemen.

Het totale premie-inkomen is in 2024 met 10 procent toegenomen tot 14,6 miljard euro. Dit is nog exclusief de periodieke premieopbrengsten van PPI's van 3,7 miljard euro. De uitkeringen zijn eveneens toegenomen, maar de bedrijfskosten zijn gedaald. De technische voorzieningen (op marktwaarde) zijn met enkele procenten gestegen tot ruim 320 miljard euro. Helaas zijn zowel de beleggingsopbrengsten als resultaten niet meer goed vergelijkbaar door de gewijzigde verslaglegging. Wel kan worden uitgegaan van enigszins gelijkblijvende beleggingsopbrengsten en van een positief resultaat door positieve ontwikkeling van de aandelenkoersen en rente.

Verzekeraars hebben tot slot in 2024 inmiddels nagenoeg alle eigenaren van beleggingsverzekeringen met hoger dan verwachte kosten gecompenseerd of al schikkingen met hen of belangenbehartigers getroffen. Hiermee zijn belangrijke stappen richting afronding gezet.

Figuur 42 Premievolume Leven, € mrd.

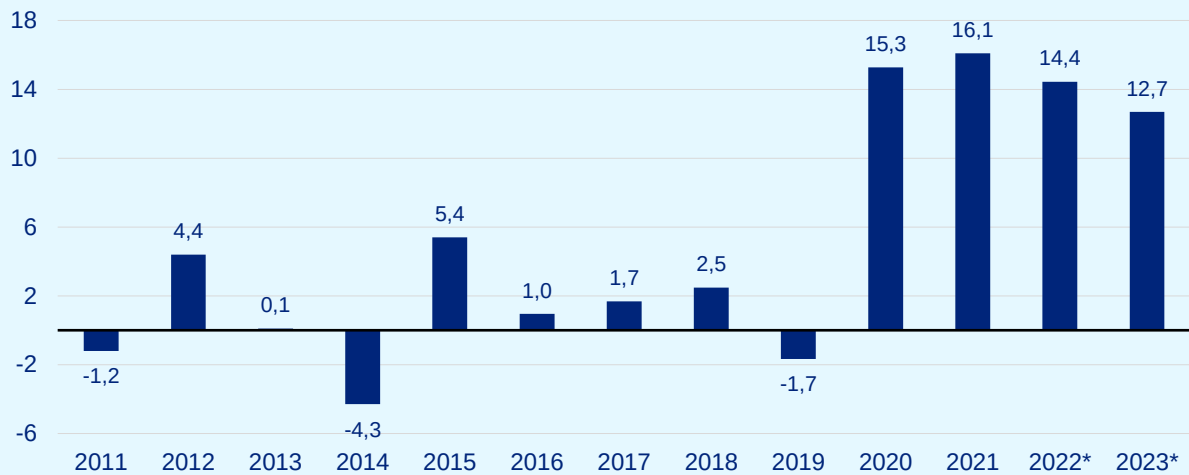
In 2022 heeft de overheid meerdere coronamaatregelen afgeschaald vanwege een minder risicovolle virusvariant in combinatie met betere weerstand door vaccinatierondes en eerder opgelopen infecties. In de volgende box staat beschreven hoe oversterfte en levensverwachting zich hebben ontwikkeld.

Oversterfte, overledenen en levensverwachting

Het CBS registreert voor Nederland al jaren het aantal overleden personen. In de jaren 2020 t/m 2023 overleden per jaar rond de 170 duizend mensen. Voor elk jaar waren dat ruim 10 duizend overlijdens meer dan verwacht. Indien er meer mensen overlijden dan verwacht, dan is er sprake van oversterfte. Uit de CBS-registratie blijkt duidelijk dat in de afgelopen drie jaren meer mensen zijn overleden dan verwacht. De stijgingen in 2015 en 2018 werden in beide gevallen veroorzaakt door een griepedemie in het voorjaar. Vanaf 2020 is het corona dat zijn sporen nalaat. De grootste stijging komt uit de eerste golf, gevolgd door de tweede golf en de hittegolf in de zomer van 2020.

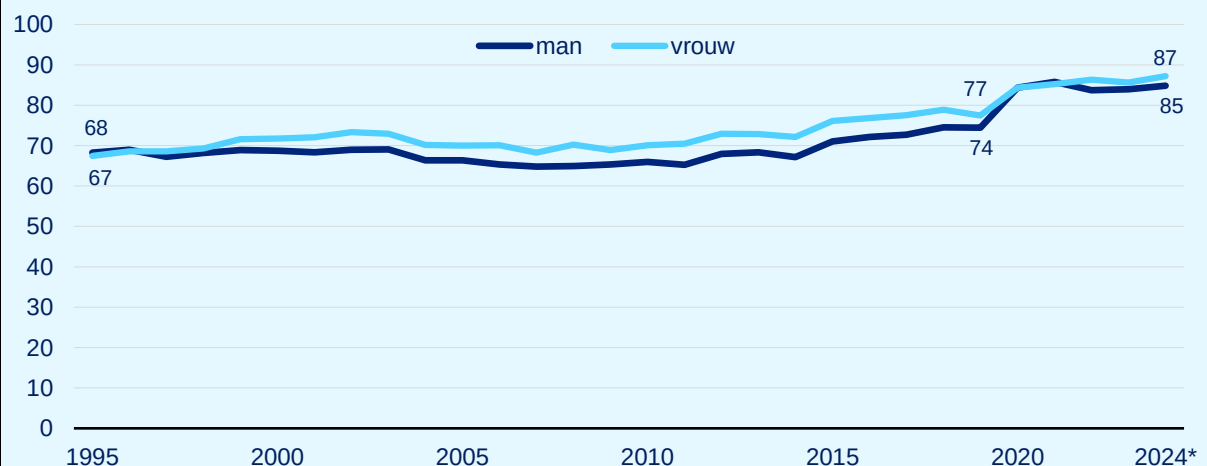
Ook in 2023 was er nog altijd sprake van duidelijke oversterfte. Deze was deels veroorzaakt door een griepedemie in het begin van het jaar die dertien weken duurde.

Figuur 43 Oversterfte in Nederland in duizenden overledenen (bron: CBS; *voorlopige cijfers)

De overheid heeft besloten dat er (tijdelijk) geen cijfers meer beschikbaar komen over het te verwachten aantal overledenen. Daardoor zijn er ook geen nieuwe oversterfte-cijfers meer. Duidelijk is wel dat er in 2024 ruim 172.000 mensen zijn overleden. Dit is anderhalf procent meer dan in het jaar ervoor.

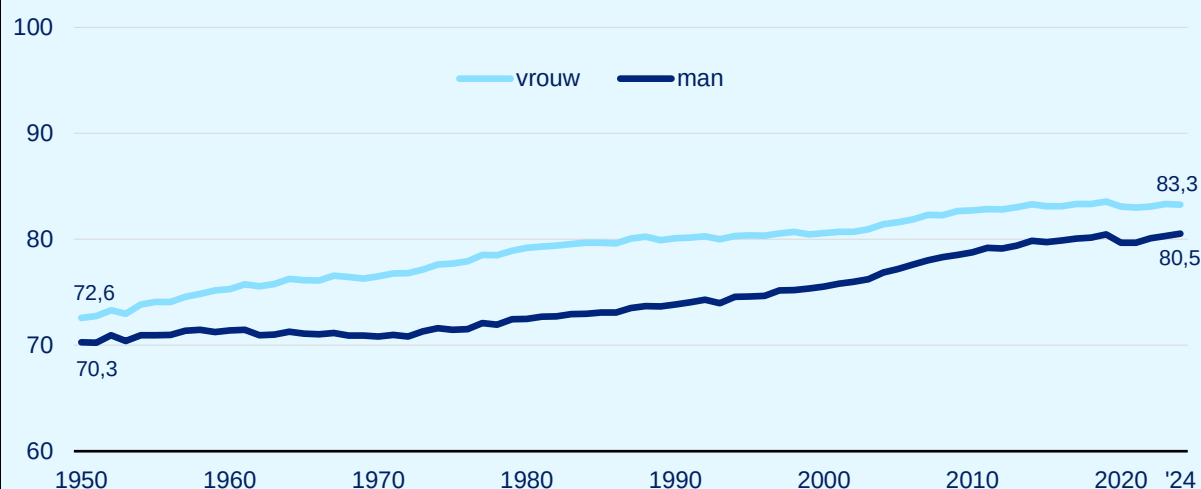
Figuur 44 Aantal overledenen (dvd.) in Nederland, jaren (bron: CBS)

Het CBS publiceert nog wel de levensverwachting bij geboorte. In onderstaande figuur is duidelijk te zien dat deze al decennialang toeneemt. Ook zichtbaar is de knik in 2020, die door het eerste jaar van de coronapandemie wordt veroorzaakt. In 2021 was de levensverwachting nagenoeg gelijk aan 2020, maar in 2022 en 2023 nam deze weer toe tot het niveau van de jaren vóór corona. In 2024 stijgt de levensverwachting van de man weer verder, maar blijft die van de vrouw nagenoeg gelijk.

De geschiedenis leert dat na eerdere perioden met hoge sterfte, zoals de Spaanse griep, de levensverwachting zich weer snel herstelt naar het oude niveau. Mensen sterven eerder, waarna er kans op ondersterfte zal optreden. Of dat na de coronapandemie ook het geval is en wat het effect daarvan is op de levensverwachting, zal de toekomst moeten uitwijzen. De hierboven aangehaalde grieppepidemie vertroebelt dit beeld enigszins.

Figuur 45 Levensverwachting in Nederland, jaren (bron: CBS)

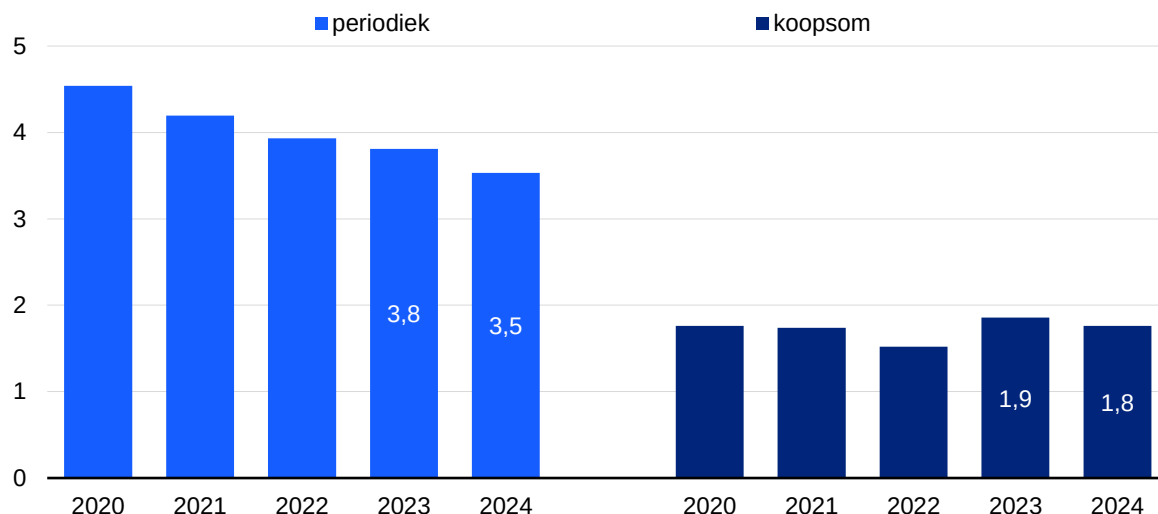
Verzekeraars houden in hun financiële reserves rekening met de verwachte sterfte. Als mensen eerder overlijden, keren verzekeraars meer uit aan verzekerde overlijdensrisico's. Tegelijkertijd dalen juist de betalingen aan levenslange uitkeringen zoals pensioen. Voor nieuwe producten worden de prijzen aangepast aan de geactualiseerde verwachtingen.

5.2 Individueel

Deze markt betreft levensverzekeringen voor individuele personen, zoals particulieren of een zelfstandige die zich verzekeren van een (langlopende) pensioenuitkering tot het moment van overlijden of van een periodieke uitkering voor nabestaanden. Daarnaast zijn er verzekeringen die een uitkering bieden waarmee nabestaanden de hypotheek (deels) kunnen aflossen of de kosten van een uitvaart kunnen betalen.

In 2024 zien we dat het premievolume (het totaal van zowel nieuwe als reeds bestaande verzekeringen) van individuele levensverzekeringen met 7 procent afneemt. Deze daling doet zich breed voor, maar is relatief het grootst bij verzekeringen in beleggingseenheden en is mede het gevolg van het aflopen van beleggingsverzekeringen die in het verleden veel gesloten werden. Verzekeringen waarvan de premies periodiek worden betaald (bv. overlijdensrisico-, uitvaart- en opbouwverzekeringen), laten een iets sterkere daling zien dan verzekeringen met eenmalige (koopsom)premies (bv. direct ingaande uitkeringsproducten). De licht gestegen rente draagt vooral bij aan de populariteit van de laatste productgroep ten opzichte van andere spaarmarkten. In de Individuele portefeuilles doet een negatieve beweging zich ook voor bij polissen met voorheen fiscale voordelen die aflopen en waarvoor geen nieuwe polissen met voordelen terugkomen. De scherpe onderlinge concurrentie bijvoorbeeld op het gebied van overlijdensrisicoverzekeringen zorgt, net als efficiëntieverbetering, voor lagere premies.

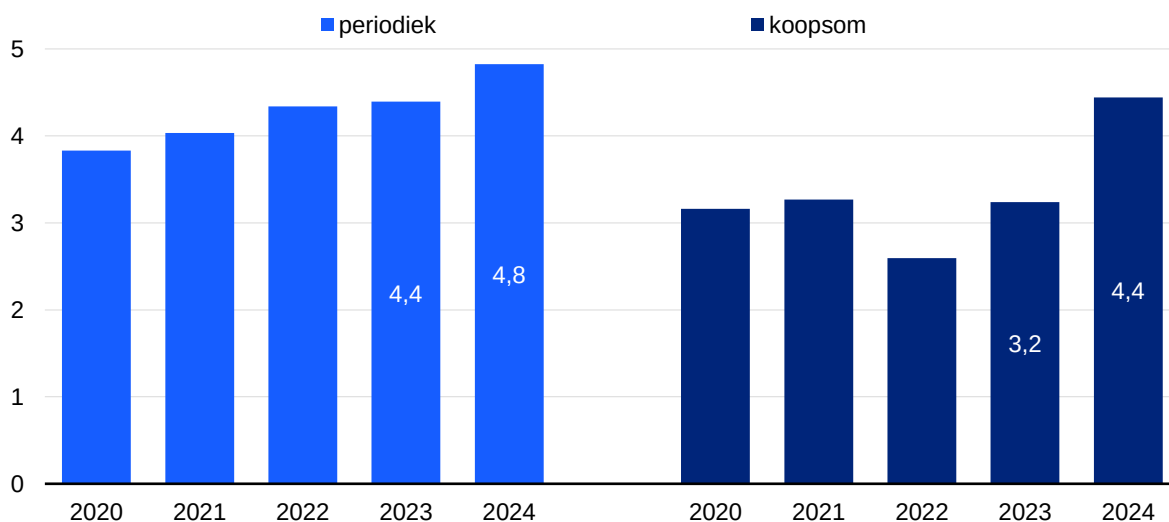
Figuur 46 Premievolume Individueel, € mrd

5.3 Collectief (werknemerspensioenen)

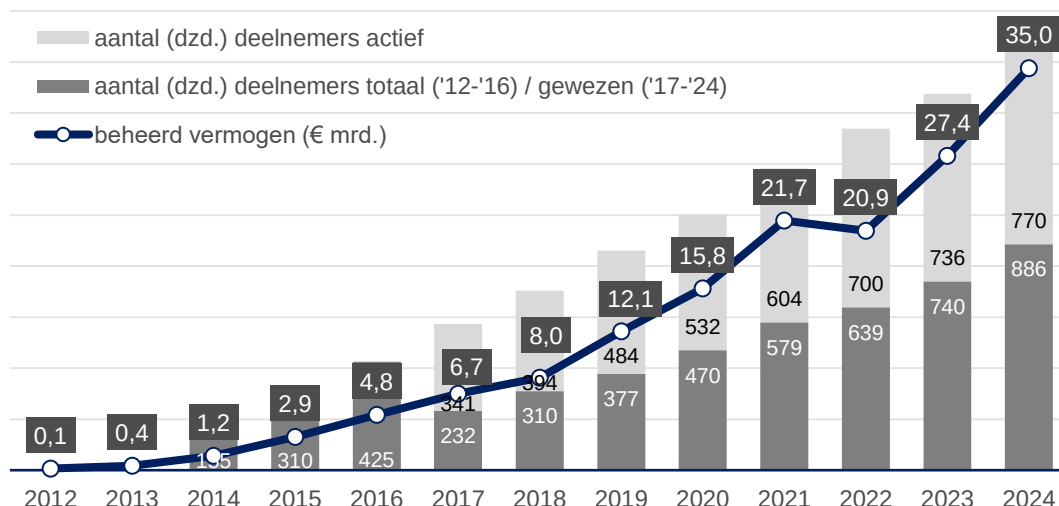
De markt van collectieve levensverzekeringen bestaat uit pensioencontracten voor werknemers als aanvulling (de tweede pijler) op de AOW (de eerste pijler). Ten opzichte van 2023 is het totale premievolume (exclusief de premiebijdragen van PPI's) in 2024 met 21 procent gestegen. Het deel met een periodieke premiebetaling is met 10 procent gestegen, terwijl de eenmalige premie (koopsommen) met 37 procent is toegenomen. De stijging bij koopsommen komt vooral tot stand door buy-outs van pensioenfondsen die hun regelingen en het daarbij horende vermogen geheel of deels overdragen aan een pensioenverzekeraar. Dat proces was in afwachting van de Wet toekomst pensioenen in 2022 vertraagd, waardoor het aantal buy-outs afnam. Nu de wet van kracht is en er duidelijke keuzes moeten worden gemaakt, zien we vaker overdrachten naar verzekeraars. De stijging in de collectieve markt is alleen terug te zien bij de verzekeringen in geld (DB – defined benefits). Bij DC (defined contribution) stijgt de periodieke premie wel, maar deze wordt teniet gedaan door de afname bij koopsommen. Premieovereenkomsten (DC) zijn dan ook de standaardvariant bij de huidige 'Wet toekomst pensioenen' (zie de box aan het eind van dit hoofdstuk). Collectieve pensioenen verschuiven daardoor vaker door naar verzekeringen in beleggingseenheden bij de verzekeraars zelf of naar PPI's.

Figuur 47 Premievolume Collectief, € mrd

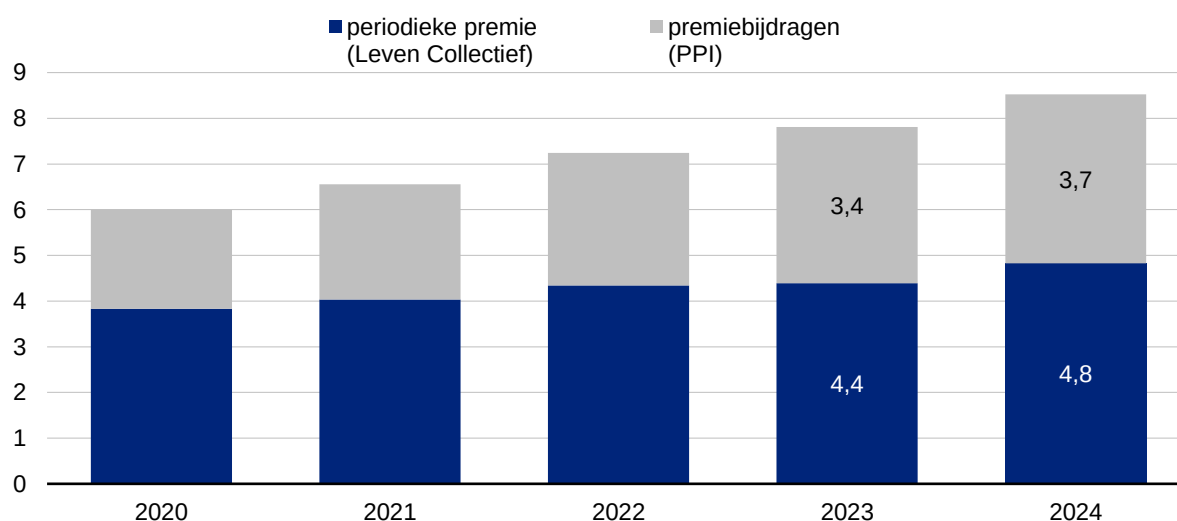
Tot ruim 10 jaar geleden mochten alleen verzekeraars en pensioenfondsen werknemerspensioenen uitvoeren. Sinds 2012 zijn er ook premiepensioeninstellingen (PPI) actief op de markt en zij hebben inmiddels honderdduizenden actieve deelnemers in de boeken. Deze nieuwe uitvoerders zijn onderdeel van verzekeringsconcerns, maar de inleg is geen verzekeringspremie, waardoor deze buiten deze rapportage vallen. In onderstaande grafiek is wel duidelijk zichtbaar hoe de PPI-markt zich ontwikkelt. Het beheerde vermogen bedraagt inmiddels 35 miljard euro. Dit is ruim een kwart meer dan in 2023 waarin het vermogen ook al sterk toenam door hogere beleggingsopbrengsten. Het totaal aantal deelnemers ultimo 2024 bedraagt ruim 1,6 miljoen deelnemers, waarvan bijna de helft actief: een stijging van 12, respectievelijk 5 procent. Tot en met 2016 is de verdeling tussen de actieve en gewezen deelnemers niet bekend.

Figuur 48 Deelnemers en beheerd vermogen bij PPI's ultimo jaar (bron [DNB](#))

In de volgende figuur staan de periodieke premie-inkomsten per jaar weergegeven. Hieruit blijkt dat na de lichte stijging van reguliere inkomsten bij verzekeraars in 2023, deze in 2024 stegen naar 4,8 miljard euro. Bij de PPI's stijgen de premiebijdragen ook weer verder. Rekening houdend met het feit dat PPI's sterk gerelateerd zijn aan verzekeringsconcerns, is er deels sprake een verschuiving van de productie binnen het concern. Daarnaast nemen ook PPI's regelingen vanuit pensioenfondsen over.

Figuur 49 Periodiek premie-inkomen van verzekeraars (Leven Collectief) en PPI's (premiebijdragen) in € mrd. (bron [DAC/DNB](#))

Pensioenpijlers

Het pensioenstelsel in Nederland bestaat uit drie pijlers:

1. De Algemene OuderdomsWet (AOW)

Op basis van deze wet krijgt bijna iedere inwoner vanaf pensioendatum een uitkering van de overheid.

2. Collectief pensioen

Dit kan door werkgevers worden afgesloten t.b.v. werknemers. Uitvoerders zijn verzekeraars, pensioenfondsen en PPI's (premiépensioeninstellingen). De PPI's zijn gerelateerd aan verzekeringsconcerns. Deze partijen voeren deze secundaire arbeidsvoorwaarde uit in de opbouwfase (tot pensioendatum) en/of uitkeringsfase (vanaf pensioendatum).

3. Individueel pensioen

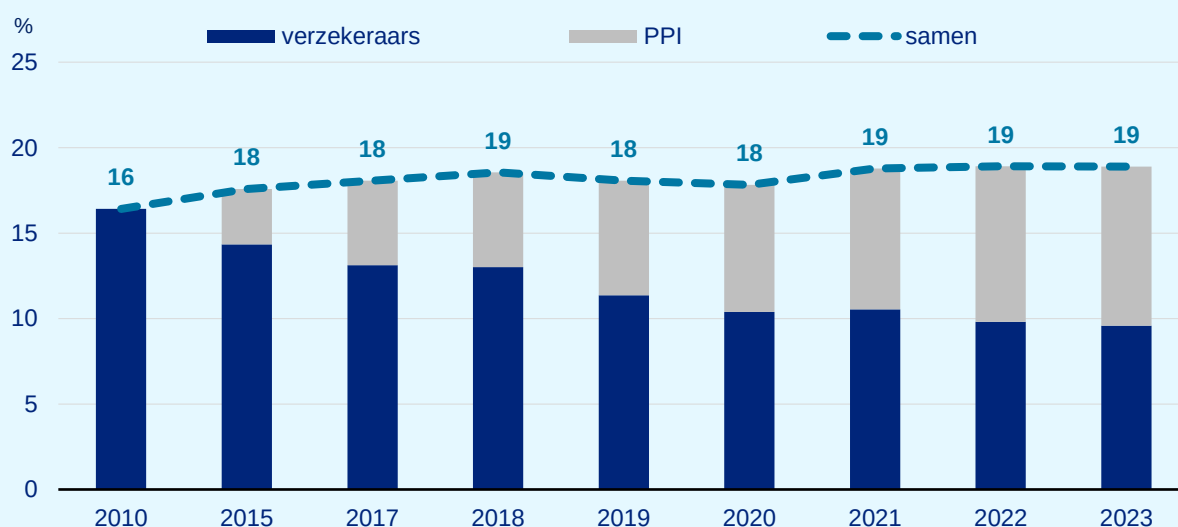
Dit betreft bijvoorbeeld pensioen voor zelfstandigen. Dit wordt aangeboden door verzekeraars, banken en beleggingsinstellingen.

Deelnemers

De eerder genoemde verschuiving naar premieregelingen is niet alleen zichtbaar in de financiële cijfers, maar ook in het aantal pensioendeelnemers. Zo is het aantal actieve deelnemers (voor hen wordt nog pensioen opgebouwd) bij verzekeraars de afgelopen jaren gedaald, maar bij PPI's gestegen, waardoor zij eind 2023 (2024 nog niet bekend) samen een aandeel van bijna 20 procent in de tweede pijler hebben. Dit komt overeen met circa anderhalf miljoen actieve deelnemers. Hiermee vervult de verzekeringssector een belangrijke arbeidsvoorwaarde voor werknemers en helpt de sector armoede na pensionering voorkomen.

Bovendien verzorgen verzekeraars pensioenopbouw, -beheer en -uitkering van veel ex-werknemers (slapers) en pensioengerechtigden. Het gaat om aanspraken die eerder bij verschillende werkgevers in verschillende perioden kunnen zijn opgebouwd. Daarnaast ontstaan er door verhogingen van de pensioenleeftijd meerdere regelingen per werkgever. Dit alles zorgt ervoor dat verzekeraars in tienduizenden pensioenregelingen zorgdragen voor pensioenen van miljoenen (ex-)werknemers.

Figuur 50 Aandeel verzekeringsconcerns in tweede pijler o.b.v. aantal actieve deelnemers ultimo jaar

Het pensioenstelsel in Nederland is begonnen aan een grote verandering. In de volgende box staan redenen, gevolgen en timing beschreven.

Wet toekomst pensioenen

Waarom verandert het Nederlandse pensioenstelsel?

- Het pensioenstelsel van nu kent een aantal kwetsbaarheden. In uitkeringsovereenkomsten wordt een (voorwaardelijke) toezegging gedaan over de hoogte van de uitkering. Hierdoor moeten bij een lage rente hogere buffers worden aangehouden. Dit zorgt er onder andere voor dat veel pensioenen al jaren niet of beperkt werden verhoogd.
- Ook konden uitvoerders van uitkeringsovereenkomsten de verwachtingen lang niet altijd waarmaken. Dit leidt tot discussie over de vraag wie recht heeft op welk deel van de gezamenlijke pot met beleggingen.
- Het huidige pensioenstelsel sluit daarnaast niet goed aan op de veranderde arbeidsmarkt. Werknemers blijven bijvoorbeeld minder vaak dan vroeger hun hele leven lang bij dezelfde werkgever of gaan aan het werk als zelfstandige. Intergenerationele solidariteit zoals vormgegeven in het oude stelsel gaat daar wel van uit.
- Het pensioenstelsel moet 'mee' met de tijd om dit soort kwetsbaarheden op te lossen.

Wat is er anders in het vernieuwde pensioenstelsel?

- Iedereen gaat pensioen opbouwen via een premieregeling. De pensioenpremie staat centraal en wordt voor alle leeftijden gelijk.
- Er wordt niet langer een belofte over de hoogte van de uitkering gedaan. Wel worden er afspraken gemaakt over de hoogte van de premie.
- Voor partijen die hechten aan intergenerationele overdracht van rendement is een nieuw type premieregeling ingevoerd, de solidaire premieregeling.
- Iedereen bouwt dus een persoonlijk pensioenvermogen op en kan zien hoeveel geld maandelijks wordt ingelegd. Hierdoor wordt het voor werknemers beter inzichtelijk en vergelijkbaar wat de waarde van de arbeidsvoorwaarde pensioen is.
- Pensioenverzekeraars, premiepensioeninstellingen en pensioenfondsen spelen nog steeds een belangrijke maatschappelijke rol in het nieuwe stelsel. Ze beleggen de pensioenpremie, houden rekening met de verschillende risico's en houden voor deelnemers het persoonlijke pensioenvermogen bij. Dit doen zij naast het uitvoeren van de regelingen voor (ex-)werknemers zoals beschreven in de box Pensioenpijlars.
- Het pensioen wordt straks beweeglijker. Als het goed gaat met de economie, dan gaat het verwachte pensioen of de uitkering omhoog. Gaat het economisch slechter? Dan is het mogelijk dat het omlaag gaat, al wordt de beleggingsmix vaak aangepast om dat zoveel mogelijk te voorkomen.
- Jongeren hebben de tijd om meevallers en tegenvallers in de beleggingen op te vangen. Naarmate je ouder wordt, is er minder tijd om deze tegenvallers op te vangen. Daarom wordt de beweeglijkheid van de uitkering minder groot door het beleggingsrisico af te bouwen zodra je (bijna) met pensioen bent.

Wanneer is het nieuwe stelsel in werking getreden?

- De nieuwe pensioenregels gelden vanaf 1 juli 2023. Alle werkgevers in Nederland moeten uiterlijk 1 januari 2028 hun pensioenregeling hebben aangepast aan de nieuwe regels.

6 Afsluitend

Het jaar 2024 kende op schadegebied weinig uitschieters, maar de schadelast was niet minder. Wel zijn er nog altijd uitdagingen voor mens en maatschappij door nieuwe risico's of risico's die frequenter voorkwamen of onvoorspelbaarder bleken. Zo neemt het verzuim door coronagerelateerde en psychische klachten meer toe dan verwacht. Daarnaast zijn toekomstige positieve en negatieve gevolgen van artificial intelligence (AI) (bijvoorbeeld op het inschatten van risico's) vaak nog lastig te voorspellen, maar het effect en de impact van AI zijn al duidelijk aanwezig in de samenleving.

Verzekeraars hebben in 2024 veel mensen en bedrijven geholpen om het leven zo normaal mogelijk door te laten gaan door schades zorgvuldig af te handelen en door uitkeringen op het gebied van arbeidsongeschiktheid, pensioen of overlijden. Ook hebben verzekeraars rekening gehouden met mensen met financiële problemen door hen te helpen bij schulden. Daarnaast hebben verzekeraars verplichte wijzigingen zoals het nieuwe financiële rapportagestelsel IFRS17 verwerkt en werken zij verder aan de uitvoering van de Wet toekomst pensioen en andere Europese wetgeving die op hen afkomt. Ook in 2025 staan verzekeraars weer klaar om de maatschappij te helpen om te gaan met risico's.

Belangrijkste ontwikkelingen samengevat

Economie

Beperkte groei; inflatie licht gedaald, maar effect nog aanwezig;
werkloosheid en vacatures stijgen; rente licht gestegen; aandelenkoersen gestegen

Schade

Omzet en resultaat gestegen; resultaat Aansprakelijkheid en Motor WA gestegen, maar nog negatief; inflatie negatieve resultaat driver; klimaatschade fluctueert

Inkomen

Omzet gestegen, resultaat gedaald; verzuim stabiel, toename langlopend;
UWV belangrijke schakel

Leven

Omzet, schadelast en resultaat gestegen, bedrijfskosten gedaald;
pensioentransitie in gang

Solvabiliteit

Onveranderd sterk; boven de norm

Maatschappelijk

Schuldhulp; duurzaam schadeherstel;
deelnemer aan o.a. Funderingscoalitie en Verkeersveiligheidscoalitie

Verklaring begrippen

Bedrijfskosten

Het totaal van kosten en provisie. De bedrijfskosten bestaan uit de componenten acquisitiekosten, wijziging overlopende acquisitiekosten, beheers- en personeelskosten, winstdeling en provisie herverzekering.

Beleggingsverzekering

Een levensverzekering waarbij de premie of koopsom wordt belegd in aandelen of beleggingsfondsen. Het op te bouwen kapitaal wordt te zijner tijd omgezet in (jaarlijkse) uitkeringen.

Bruto combined ratio

Geleden schade en bedrijfskosten in verhouding tot de bruto verdiende premie, inclusief herverzekering.

Bruto verdiende premie

Het totaal van de geboekte (ontvangen) premies inclusief het herverzekerde deel (de premies betaald aan de herverzekeraar), minus de premievoorziening ultimo (de premie die door de verzekeringnemer vooruit is betaald en waarvoor nog een verzekeringsprestatie geleverd gaat worden), plus de premievoorziening primo (vooruitbetaalde premie van het voorgaande jaar).

Directe binnenlandse tekening

De totale tekening (= omzet) van schade- en inkomensverzekeraars bestaat uit directe en indirecte tekening (herverzekering aangenomen van andere verzekeraars). De directe tekening bestaat uit binnenlandse en buitenlandse tekening. De buitenlandse en indirecte tekening vormen samen ongeveer 5 procent van het totaal.

Eigen behoud

Het gedeelte van een schade dat voor rekening van de verzekeraar en niet van de herverzekeraar komt.

Eigen vermogen

Het eigen kapitaal van een onderneming waaronder het aandelenkapitaal en de reserves.

Herverzekeringskosten (of herverzekeringsmarge)

Kosten die bestaan uit de premie betaald aan de herverzekeraar, de herverzekerde schade, de provisie ontvangen van de herverzekeraar, en gemiste rente. De herverzekeringsmarge wordt uitgedrukt als percentage van de verdiende premie. Dit afgetrokken van het resultaat na rente levert het resultaat na herverzekering op.

Leven Collectief

Bedrijfsonderdeel bij verzekeraars dat zich bezighoudt met verzekeringen waarbij één partij de verzekeringnemer is voor andere partijen. Bijvoorbeeld de collectieve pensioenverzekering voor werknemers, waarbij de werkgever als verzekeringnemer optreedt.

Leven Individueel

Bedrijfsonderdeel bij verzekeraars dat zich bezighoudt met levensverzekeringen die worden afgesloten door individuele personen.

Netto combined ratio

Geleden schade en bedrijfskosten in verhouding tot de netto verdiende premie, exclusief herverzekering. De netto combined ratio is een indicator voor het verzekeringstechnische resultaat.

Premie ineens (koopsom)

Een bedrag dat een verzekerde ineens bij een verzekeraar stort om in de toekomst bijvoorbeeld een lijfrente-uitkering te ontvangen.

Premie periodiek

Het bedrag dat periodiek wordt gestort bij een verzekeraar om in de toekomst een uitkering bij overlijden (kapitaalverzekering) of om een (periodieke) uitkering te ontvangen bij leven.

Premiepensioeninstelling (PPI)

Een organisatie waar werkgevers een beschikbarepremieregeling (pensioen voor werknemers) kunnen onderbrengen. Veel PPI's zijn onderdeel van een financieel concern met daarin ook een verzekeraar.

Solvabiliteit

De mate waarin een verzekeraar in staat is om zijn (toekomstige) verplichtingen na te komen, berekend door de middelen die de verzekeraar als buffer aanhoudt te delen door de wettelijk voorgeschreven vereiste solvabiliteitsmarge. De solvabiliteitsratio hoort groter te zijn dan honderd procent.

(Technisch) resultaat na herverzekering

Het resultaat na rente (resultaat voor herverzekering) minus de herverzekeringsmarge (herverzekeringskosten).

(Technisch) resultaat voor herverzekering (ook: resultaat na rente)

De verdiende premies minus de geleden schade en bedrijfskosten, plus de renteopbrengsten van de voorzieningen.

Opbouw resultaat voor schadeverzekeringen:

Geboekte premie

- Mutatie premievoorziening

= Verdiende premie

Betaalde schade

+ Mutatie schadevoorziening

= Geleden schade

Verdiende premie

- Geleden schade

- Bedrijfskosten

= Technisch resultaat voor rente*

Technisch resultaat voor rente*

+ Rente technische voorzieningen

= Technisch resultaat na rente*

Technisch resultaat na rente*

- Kosten herverzekering

= Technisch resultaat na herverzekering

* rente betreft de (toegerekende) opbrengsten uit beleggingen

Opbouw resultaat voor levensverzekeringen (tot en met 2022):

Bruto premie

- Uitgaande herverzekeringspremie
- Wijziging technische voorziening niet-verdiende premie eigen rekening
- = Verdiende premie eigen rekening

Verdiende premies eigen rekening

- + Opbrengsten uit beleggingen
- + Overige technische baten/lasten eigen rekening
- Uitkeringen eigen rekening
- Wijziging overige technische voorzieningen eigen rekening
- Winstdeling en kortingen
- Bedrijfskosten
- Beleggingslasten
- Aan niet-technische rekening toegekende opbrengst uit beleggingen
- = Resultaat technische rekening levensverzekering

Colofon

© Uitgave van het Verbond van Verzekeraars
Data Analytics Centre

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Iedere openbaarmaking en verveelvoudiging is toegestaan,
mits met bronvermelding.

Bordewijklaan 2, 2591 XR DEN HAAG
Postbus 93450, 2509 AL DEN HAAG
Telefoon: 070 – 3338500
E-mail: info@verzekeraars.nl

